

Geografisk Orientering

Tema: Geografweekend 2004
Det multikulturelle København

Tidsskrift for
Geografforbundet

3 Juni 2004
34. årgang

Indhold

Leder	387
<i>Maja Enghave, Jonas Lissau-Jensen, Henning Strand og Mette Starch Truelsen</i>	
*Multikulturalisme: En forhandling af forskelle og ligheder	388
<i>Thea Aarup-Kristensen</i>	
*Solidaritet og fordomme	396
<i>Ellen Farr</i>	
*Det multikulturelle København	400
<i>Charlotte Kirkegaard</i>	
*Helhedsorienteret integrationsindsats i Ishøj Kommune ..	404
<i>Mary-Ann Gordon Padovan og Lisbeth Byberg Hessner</i>	
*Christiania – Fra kaserne til en by under Forsvarsministeriet	411
<i>Jakob Reddersen</i>	
*En irakisk helligdag i København	416
<i>Marianne Holm Pedersen</i>	
*Det vietnamesiske kulturelle fællesskab i Danmark – En personlig beretning af en dansk-vietnameser	422
<i>Vân-Khanh Dang</i>	
Fra Fagudvalget: Fagkonsulenten orienterer	426
*Artikler om dette nummers tema: Det Multikulturelle København	

*Forside: Grønhandleren fra Irak gør klar til dagens handel.
Foto: Ivan Jacobsen*

*Bagside: Konkret integration.
Foto: Jan Kjær. Mellemfolkeligt Samvirke*

Medlemskontingent for 2003-2004:
Almindeligt medlemskab: 250 kr.
Familie (par): 325 kr.
Studerende: 100 kr.
Institutioner, skoler: 425 kr.

Henvendelse om medlemskab/abonnement mv.:
Geografforlaget, Rugårdsvej 55, 5000 Odense C
63 44 16 83, Fax 63 44 16 97
e-mail: go@geografforlaget.dk
Hjemmeside: www.geografforbundet.dk

Redaktion:
Ansvarshavende redaktør og annoncetegning:
Temaredaetør: Mette Starch Truelsen
Fiolgade 16 A, 3000 Helsingør, 49 21 60 21
e-mail: mst@geografforlaget.dk

Anmelderredaktør:
Ulrik Primdahl 98 51 14 11
e-mail: u-primdahl@mail.tele.dk

Søren Pilgaard Kristensen 35 43 57 35
Henning Strand 33 24 07 37
Maja Enghave Kristensen, 35 26 12 37
Jonas Lissau-Jensen, 35 26 12 37

*GO udkommer sidste ugeekend i årets ulige måneder.
Deadline er d. 1. i de pågældende måneder.*

Styrelse
Formand:
Bo Hildebrandt
Rønne Allé 4, 4300 Holbæk, 59 43 91 43
e-mail: bh@geografforlaget.dk

Næstformand:
Kristian Nordholm, 86 67 51 75

Kasserer:
Per Watt Boolsen
Lindgårdsvej 13 C, 3520 Farum, 44 95 41 57
Giro (kontingent): 3178048

Kursusudvalg:
Formand: Leo Kristensen, 97 51 46 66
Frede Sørensen, 98 84 34 96
Jesper Lund, 97 15 11 25
Mogens Winther, 59 18 29 24
Pia Legind Ibsing, 77 99 48 94

Fagudvalg:
Formand: Henriette Lanter-Mortensen,
0046 40611 1863
Erik Sjerslev Rasmussen, 86 85 34 58
Henning Lehmann, 38 71 26 40
Kristian Nordholm, 86 67 51 75
Leif Tang Lassen, 48 30 00 95

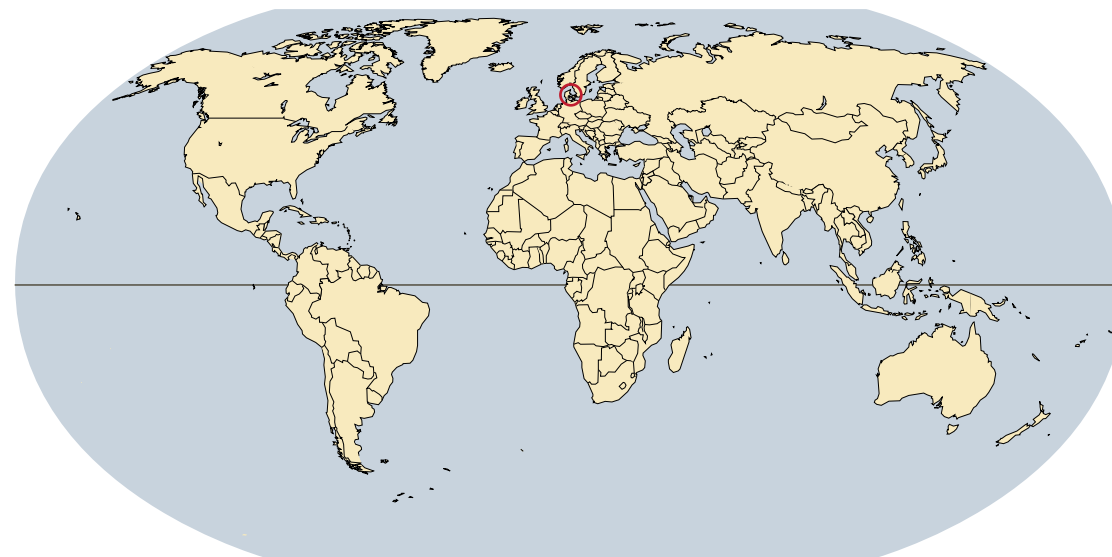
Forlagsbestyrelse:
Formand: Poul Erik Madsen, 75 94 35 85
Bo Hildebrandt, 59 43 91 43
Filip Madsen, 62 22 53 11
Matilde Lissau, 56 97 27 09
Niels Lyhne Hansen, 75 86 62 19
Per Nordby Jensen, 64 78 19 98
Per Watt Boolsen, 44 95 41 57

Regional kontaktperson:
Jette Bjørn Hansen, 86 27 86 50
e-mail: jbh@commentor.dk

© Geografisk Orientering (GO).
Ikke-kommerciel udnyttelse tilladt med kildeangivelse

Lay-out og ombrydning: Ivan Jacobsen
Tryk: Reklamehuset, Hobro. Oplag: 4000
ISSN 0105-4848

Juni 2004

Det multikulturelle København

Udvikling af vores byer sker i et samspil mellem bl.a. økonomi og politik. Men betydning har naturligvis også de mennesker med forskellige kulturer, som lever i byen og dermed sætter hver deres særlige præg. Med udgangspunkt i det multikulturelle København skal vi på dette års geografweekend se på, hvordan menneskerne skaber byen.

”Multikultur” skal forstås som mennesker med mange forskellige kulturer, der lever samme sted. Det kan være forskelle i såvel religiøse, som politiske idealer, der skaber multikulturen. I en tid hvor integration, ghettodannelse og fremtiden for Christiania er på den politiske dagsorden, er det oplagt at sætte fokus på multikulturen som en forandringsparameter.

Multikultur skal tackles politisk i form af arbejdsmarkeds- og boligpolitik. Men den har også en geografisk dimension; der, hvor mange kulturer mødes, skabes mangfoldighed i det fysiske rum. Dermed bliver multikulturen vigtig for at kunne forklare forskelle i byudviklingen, fx mellem Nørrebro, Ishøj og Vallensbæk. Dette bliver ikke mindre relevant set i lyset af den forestående kommunalreform. På geografweekenden sættes fokus på to typer af multikultur; forskellige folkeslag og subkulturen på Christiania.

Maja Enghave, Jonas Lissau-Jensen, Henning Strand og Mette Starch Truelsen

Multikulturalisme:

En forhandling af forskelle og ligheder

Af Thea Aarup-Kristensen

I denne artikel gives en generel introduktion til begrebet multikulturalisme og de forskellige indbyggede kulturtilgange i den multikulturelle debat. Konkret tager artiklen afsæt i et studie af multikulturalisme og kulturformidling i Canada, der på mange måder kan betragtes som et foregangsland indenfor det multikulturelle felt. På denne baggrund diskuteres forskellige måder, hvorpå kultur og multikulturalisme implementeres på i København og i særdeleshed på københavnske skoler.

Det multikulturelle København? Man skal ikke lede længe i København før gadebilledet signalerer, at dansk kultur i dag er andet og mere end Dannebrog, lyshårede piger på cykel og rødgrød med fløde. Selvom man i centrum stadig forsøger at sælge byen til turisterne som en miniatureudgave af et uberørt kongedømme med Den lille Havfrue og Dansk Design som blikfang, er der ikke

langt fra de smarte caféer og Royal Copenhagens udstillingsvinduer til brokvartererne, hvorfra billedet om 'det yndige land med de brede bøge' i manges øjne krakelerer.

Tag nu Nørrebro. Allerede på den anden side af Dronning Louises Bro bliver man overhalet af biler, hvor der fra nedrullede vinduer lyder arabisk musik. Lidt længere nede ad gaden svinger en sariklædt, ung pige på rulleskøj-

ter om hjørnet ned mod Blågårds Plads. Det danske forårsvejr nødvendiggør, at sarien er suppleret af en moderigtig gul frakke fra en af strøgets mange tøjbutikker. Langs Nørrebrogade kæmper farvestrålende forretninger om opmærksomheden fra de forbi-passerende. I udstillingsvinduerne fremvises et stort sortiment af vandpiber, hvis potentielle købere nu ikke længere blot er arabiske

Tv: Det etniske islet i København ses tydeligt på Nørrebro. Her er det en halal-slagter og en grønthandler i Blågårdsgade. Foto: Thea Aarup-Kristensen

Ovenfor: Langs Nørrebrogade blomstrer handelslivet. Her er det en frisør, der tilbyder klipninger på både danske og arabisk. Foto: Thea Aarup-Kristensen

mænd. Vandpiber er også blevet fast inventar på flere af de trendy caféer i centrum. Føler man trang til at stille sulten kan man snuppe en billig falafel fra en af de mange shawarma-barer, eller man kan slå et smut forbi Assistens Kirkegården, hvor den gamle pølsevogn ved Runddelen er blevet erstattet af en ny, der reklamerer med 'halalpølser' og tilbyder kunderne en siddeplads foran disken.

Shawarma, sushi og sarier

Om vi ønsker det eller ej, kan det ikke benægtes, at København indenfor de seneste årtier har været i en rivende udvikling, og den kultur, som mange har betragtet som dansk, er på mange måder blevet påvirket af andre kulturer. Heraf

er det amerikanske og det arabiske kulturindtog nok det mest tydelige i gadebilledet. Spørgsmålet er blot, om denne udvikling har medført, at vi i Danmark er på vej mod et multikulturelt samfund?

I den forbindelse er det nødvendigt at overveje, hvad multikulturalisme egentligt er, hvis ikke blot en udbygning af det kulturbegreb, der de sidste årtier har været på alles læber?

Grundlæggende er begrebet multikulturalisme funderet i kulturbegrebet, og i modsætning til et begreb som 'monokultur' signalerer 'multikultur' et møde mellem mange forskellige kulturer. En sådan definition er dog kun hypotetisk, idet alle kulturer i realiteten er multikulturelle. Der findes i dag ikke længere totalt uberørte og afskårede 'monokulturer', og de dage, hvor man kunne tage ud og opdage og afdække kultur hos fjerne og eksotiske folkeslag, er talte. De fleste antropologer forkaster derfor nu de traditionelle forestillinger om kultur som værende empirisk afgrænsede og isolerede enheder, der er bundet til en specifik lokaliseret gruppe af mennesker. I stedet bliver kultur som oftest anset som noget flydende og processuelt, der produceres og reproducere gennem en stadig forhandling [5]. Den stigende globalisering har medført en verdensomspændende strøm af mennesker, varer, information og viden og mange forskere taler i dag om 'kulturel hybriditet' [8], 'kreolisering' [4] og 'globale etnoskapes' [1]. Ligesom begrebet multikulturalisme leder disse begreber tankerne hen mod en opfattelse af kultur som systemer af relationer mellem mennesker i stedet for forestillinger om statiske og homogene kulturelle enheder. 'Multikulturalisme' adskiller sig dog fra de øvrige begreber ved ofte at referere til en politisk måde at gribe et lands kulturelle mangfoldighed an på. Således definerer lande som Australien, Sverige, England, USA og Canada i forskellige sammenhænge

sig selv som multikulturelle. Der er der dog langt fra enighed om, hvordan begrebet skal opfattes og implementeres i praksis. Eksempelvis refererer man i USA til en kulturel smeltedigel ud fra et ønske om at assimilere de forskellige etniske og kulturelle dele af befolkningen ind i en samlet amerikansk kultur.

I Canada ser billedet anderledes ud. Her omtales den canadiske multikulturalismemodell som en kulturel mosaik. Med denne metafor tages afstand fra den totale kulturelle assimilation. På den anden side handler multikulturalisme for de fleste canadiere heller ikke om sushi, sarier og shawarma i gadebilledet. Snarere skal den canadiske multikulturalisme forstås som et forsøg på at sikre individets kulturelle rettigheder. På den måde er Canada på mange måder et foregangsland. Allerede i 1971 lagde forhenværende premierminister Pierre Elliot Trudeau [2] kimen til, hvad der skulle blive den første og hidtil eneste officielle multikulturalismepolitik i verden. Den 'kulturelle mosaik' har den dag i dag afgørende betydning for den måde, hvorpå de fleste canadiere anskuer sig selv, deres land og deres kultur. Til trods herfor kan spørgsmål om, hvordan politikken skal have indflydelse på indbyggernes hverdag stadig få sindene i kog hos både unge og gamle.

Canada: En 'kulturel mosaik' eller et 'kulturelt apartheid'?

I efteråret 2002 lavede jeg et længevarende og intensivt studie af multikulturalisme og kulturformidling i en folkeskole i en forstad til den canadiske storby Vancouver. Her gik det for første gang op for mig, hvor meget multikulturalisme fylder i den offentlige debat. Kultur er på alles læber og er en vigtig del af de fleste canadiers referenceramme.

I henhold til 'The Canadian Multiculturalism Act' handler multikulturalisme om at sikre

individets kulturelle rettigheder i den forstand, at enhver canadisk statsborger skal have mulighed for at bevare sin kulturelle arv [3]. Videre lyder det, at ethvert individ skal have en frihed til selv at vælge sin integration [7]. Billedet er imidlertid ikke helt så enkelt og rosenrødt som her indikeret. Netop i et multikulturelt samfund er kampen om at definere de kulturelle rettigheder højaktuel. Kultur og multikulturalisme er således også i den canadiske kontekst en del af et politisk spil, der kan have store sociale og økonomiske konsekvenser for de individer, der i mere eller mindre grad er med til at bestemme spillets regler.

Fortolkningen af de kulturelle rettigheder har i Canada delt den offentlige opinion i to fløje. På den ene side ser man de, der med multikulturalismepolitikken og dertilhørende offentlige tilskud i ryggen danner etniske foreninger, arrangerer kulturelle festivaler og tager initiativ til etniske radio- og TV programmer. Med 'den kulturelle mosaik' i mente kan man forestille sig, at hver eneste lille del af mosaikken her fremstilles som afgrænset og unik. På den anden side findes de, der mener, at de enkelte brikker i mosaikken totalt overskygger helheden og det samlede billede. Blandt andet kritiseres multikulturalismens massive fokus på etnisk oprindelse for at tendere et 'kulturelt apartheid', hvor etniske stereotyper er den eneste gældende møntfod [2]. Det store fokus på diversitet og respekt for kulturelle og etniske forskelligheder fører ifølge den

Canada er på mange måder et foregangsland, når det gælder multikulturalisme. Her er det Vancouver Downtown Foto: Thea Aarup-Kristensen

mest yderliggående kritik til en ensidig pluralistisk kulturforståelse, der fostrer etniske enklaver [6]. Fra denne fløj lyder i stedet forslag om en anden tolkning af multikulturalisme i praksis. En tolkning, hvor der i stedet for et fokus på kulturelle forskelle arbejdes hen imod at synliggøre de kulturelle ligheder.

En neutral kultur?

Her handler det ikke om retten til at være kulturelt forskellig men om retten til at fralægge sig den etniske kategorisering og være kulturel ens. Argumentet er, at multikulturalismens markering af de kulturelle forskelle kan medføre en kulturel stigmatisering og en marginalisering af 'de anderledes'. Under devisen ensartethed fordrer lighed foreslås en universel eller 'neutral kultur', hvor de kulturelle forskelle er søgt nedtonet til fordel for de kulturelle ligheder i en stringent politisk korrekt diskurs [9].

Denne tilgang til multikulturalisme har skabt lige så mange ændringer i canadiernes hverdag og den etablerede kulturelle praksis som 'det etniske indtog'. Således er der nøje regler for den etniske sammensætning blandt oplæsere og programværter på de nationale TV kanaler, der er krav til alle offentlige reklamer om at afspejle landets kulturelle diversitet, og vejskiltene i mange byer er foruden engelsk skrevet på hindi,

arabisk eller cantonesisk. På den humoristiske front, kan det nævnes, at juletræet er blevet omdøbt fra 'Christmas Tree' til 'Holliday Tree', og at den officielle tidsregnings nulpunkt nu ikke længere forkortes BC for 'before Christ' men BCE for 'before common era'.

Selvom den danske kultur- og integrationsdebat sammenlignet med den canadiske sandsynligvis kun er i sin vorden, ser vi allerede spæde tegn på en dansk pendant til de to fløje i den canadiske multikulturalismepolitik. Dette bliver blandt andet tydeligt, hvis vi ser nærmere på debatten omkring integrationen af elever med anden etnisk baggrund i de københavnske folkeskoler.

Kultur på skemaet i København

Den danske folkeskole har længe dannet ramme om en af tidens mest ophedede offentlige debatter, og København er her ingen undtagelse. Mange skoler i hovedstadsområdet har en stor procentdel af elever med anden etnisk baggrund end dansk. Selv på skoler med mange flygtninge/indvandrere er man dog langt fra enige om, hvordan den kulturelle forskellighed skal gribes an i praksis.

På den ene side ser vi skoler, der promoverer sig i kraft af den kulturelle mangfoldighed. Eksempelvis har flere skoler på Nørrebro taget

BILL C-93 - 1988 CANADIAN MULTICULTURALISM ACT

Policy Objectives of the Act

3. (1) It is hereby declared to be the policy of the Government of Canada to
 - (a) recognize and promote the understanding that multiculturalism reflects the cultural and racial diversity of Canadian society and acknowledges the freedom of all members of Canadian society to preserve, enhance and share their cultural heritage;
 - (b) recognize and promote the understanding that multiculturalism is a fundamental characteristic of the Canadian heritage and identity and that it provides an invaluable resource in the shaping of Canada's future;
 - (c) promote the full and equitable participation of individuals and communities of all origins in the continuing evolution and shaping of all aspects of Canadian society and assist them in elimination of any barriers to such participation;
 - (d) recognize the existence of communities whose members share a common origin and their historic contribution to Canadian society and enhance their development;
 - (e) ensure that all individuals receive equal treatment and equal protection under the law, while respecting and valuing their diversity;
 - (f) encourage and assist the social, cultural, economic and political institutions of Canada to be both respectful and inclusive of Canada's multicultural character;
 - (g) promote the understanding and creativity that arise from the interaction between individuals and communities of different origins;
 - (h) foster the recognition and appreciation of the diverse cultures of Canadian society and promote the reflection and the evolving expressions of those cultures;
 - (i) reserve and enhance the uses of languages other than English and French, while strengthening the status and use of the official languages of Canada; and
 - (j) advance multiculturalism throughout Canada in harmony with the national commitment to the official languages of Canada.

Multiculturalism Act: Det af regeringen nedsatte regulativ om multikulturalisme i Canada.

Common Elements in All Society Cultural Universals

The Various societies of the world have evolved over a long period of time, in a highly distinctive fashion. Each society has certain features that are common with every other society. The similarities between cultures are commonly called the "cultural Universals". The following is a list of some of these cultural Universals:

1. Economics	7. Art
2. Transportation	8. Music
3. Education	9. Government
4. Communication	10. Food
5. Superstition	11. Religion
6. Medicine	12. Tradition

konsekvensen af et stigende antal elever med anden etnisk baggrund end dansk og fremstiller derfor sig selv i medierne som 'multikulturelle skoler' [10]. Den kulturelle mangfoldighed fejres med tiltag som 'kulturelle dage' eller 'kulturelle uger', hvor eleverne får en mulighed for at stifte bekendtskab med anderledes kulturer end den

danske [11]. Andre steder ser man skoler, hvor kultur er blevet en så integreret del af undervisningen, at det har fået en selvstændig plads på skemaet [12]. Kritikken kommer her især fra forældrene til danske elever, der er bange for, at deres små poter ikke får den samme behandling og undervis-

2. MULTICULTURALISM IS BEAUTIFUL

Create a beautification project in your community that is representative of Canada's diversity. You might create a giant wall mural inside or outside a building, graffiti a part of town or a specific building/monument with positive anti-racism messages, build a peace garden, etc. (don't forget to get the appropriate permission for this).

4. THE SOUND OF MULTICULTURALISM

Compose a song that speaks out against racism and discrimination. You might try getting your local radio station to hold a song contest, or having a well-known performer or a sponsor endorse your song. Together with your Team, ensure that your song is heard at as many events as possible.

Ovenfor: Et uddrag fra undervisningsmaterialet om multikulturalisme i en canadisk folkeskole. Dette er et eksempel på, hvordan nogle skoler vælger at hylde og fejre den etniske diversitet.

Et uddrag af undervisningsmaterialet fra en anden skole. Kultur skal ifølge rammeloavgivningen på området indgå i undervisningen. Her er det dog tydeligt, hvordan der er fokuseret på de kulturelle ligheder frem for de kulturelle forskelle.

ning som alle andre danske elever rundt omkring i landet.

Tørklæder, omklædningsrum og badeforhæng

På den anden side er den danske folkeskole også blevet et forum for diskussioner om religiøse og kulturelle symboler, og om hvorvidt disse er befordrende eller hæmmende for en integration af elever med anden etnisk baggrund end dansk. I slutningen af halvfemserne stod det muslimske tørklæde for skud. Senere blev omklædningsrum og badeforhæng indlemmet på listen over synlige beviser på, at den danske folkeskole af hensyn til de muslimske elever nu måtte til at give køb

på de vante rutiner og forholde sig til andre kulturelle praksisser.

Det seneste islæt i denne debat er et forslag om at følge den franske model og helt forbyde religiøse symboler i folkeskolen. Således viser en nylig offentliggjort rundspørgeundersøgelse blandt skoleinspektører i hovedstadsområdet, at mere end en tredjedel af de adspurgte anser et forbud mod religiøse symboler i den danske folkeskole som en god idé [13]. Ligesom i Frankrig skulle et forbud ikke blot ramme muslimske tørklæder, men også jødiske kippar og kristne kors – eller, som det også kan tolkes, et forbud mod alt, hvad der symboliserer 'det anderledes'. Ifølge fortællingerne skulle forbuddet nemlig sikre en bedre integration i skolen og senere på arbejdsmarkedet netop, fordi ingen elever så længere vil skille sig ud og blive marginaliseret på grund af deres religiøse forskellighed. Forbuddet skulle således skabe lige muligheder for alle. Især har jeg hæftet mig ved udtalelser om, at arabiske piger med et sådant officielt forbud mod religiøse symboler i ryggen ville få en mulighed for at trodse forældregenerationens statiske og forældede, kulturelle skikke og danne sig en ny identitet uafhængigt af deres kulturelle baggrund. Barnets kulturelle rettigheder vejer således tungt i argumentation for et forbud – og på den måde minder den danske debat umiskendeligt om den canadiske. Hvis et forbud mod religiøse tørklæder skulle sikre barnets ret til at vælge tørklædet fra, kan man dog imidlertid prøve at vende argumentationen om og overveje, hvor barnets ret til at vælge tørklædet til bliver af. De religiøse symboler er ofte en del af børnenes kultur og en del af deres levede hverdag. Ved at forbyde religiøse symboler, fraskriver man sig automatisk muligheden for at tage hånd om en betydningsfuld del af elevernes hverdag. I den forbindelse har det undret mig, hvorfor de implicerede ikke selv

To piger til en FCK kamp i Parken. Foto: Sally Anderson

er blevet spurgt. Hvor er børnenes stemmer i hele debatten om kultur og integration i folkeskolen? Uden at spørge eleverne, kan vi hverken tage for givet, at de ønsker at skilte med deres forskellighed, eller at de ønsker at ligne en gennemsnitsdansker.

Børn og multikulturalisme

For at få en saglig diskussion om kultur og kulturformidling i et multikulturelt samfund – og som i dette tilfælde på en multikulturel skole, må vi først forholde os til, hvordan børnene selv oplever og erfarer de forskellige tilgange til kultur.

På den canadiske skole, hvor jeg opholdt mig i forbindelse med mine studier, underviste de efter en form for 'neutral kulturtilgang'. Her fejrede man hverken ramadan, kinesisk nytår, jul eller andre højtider, der kan knyttes til en bestemt kultur eller religion. I stedet blev der lagt et kulturneutrale røgslør ned over arrangementerne: Julekort og julekoncert blev til henholdsvist vinterkort og vinterkoncert, halloween-festen blev til et 'dance' og ramadanen blev forbigået i tavshed til trods for, at alle de muslimske elever det meste af en måned så til med sultne øjne, når deres kammerater fortærede deres madpakker i spiseafdelingen.

Jeg spurgte ofte eleverne, hvorfor de ikke fejrede jul eller ramadan i skolen, og selv fra de yngste elever på 10 år kom et politisk korrekt svar, hvor de gjorde rede for, at det skete af hensyn til alle de, der havde en anden religion. Hvis man gik dem på klingen, var de dog alle ærgerlige over, at de på denne måde gik glip af 'alt det sjove'. Børn er jo ikke blinde. De er udmærket klar over, hvad der foregår i samfundet omkring dem, og de er ikke kun ivrige efter at fejre de højtider, der er knyttet til deres egen kultur og religion, men er også nysgerrige overfor at lære andre kulturer at kende. Ved at holde sig til en 'neutral' kulturformidling afholder man således ikke blot eleverne fra selv at bestemme, hvordan de vil fremstille sig selv overfor deres jævnaldrende kammerater. Man afskærer dem også fra at lære hinandens baggrunde at kende.

Kultur er en vigtig del af vores hverdag og vores identitet, og i den forbindelse kan man overveje, om det overhovedet kan lade sig gøre, at være kulturneutral i praksis. Med det franske forbud mod religiøse symboler i baghovedet kan man overveje, om man blot ved at fjerne nogle ydre kendetegn gør børnene ens – og endnu mere vigtigt, om man giver dem lige muligheder. Med andre ord: Betyder

Tilskuere til et kick-boksningsstævne på Vesterbro: Det er på tide, at vi selv lader børnene komme til orde i den kulturelle forhandling om forskelle og ligheder. Foto: Sally Anderson

det, at man er ens, nødvendigvis at man er lige stillet?

Er vi på vej mod et multikulturelt samfund?

Lad os for en kort bemærkning forestille os, at eleverne i de københavnske folkeskoler hver morgen mødte i hel ens påklædning. Ville de alene af den grund have lige muligheder for at begå sig blandt kammeraterne og i det danske skolesystem? Hvad angår relationen til kammeraterne tror jeg, at det ville være naivt at tro, at man blot ved at forbyde et tørklæde eller et kors kommer udenom kategoriseringer og marginaliseringer. Vi har alle et behov for at ordne og kategorisere vores hverdag, og bliver det ikke på baggrund af tørklæder og kors, bliver det rødt hår, fregner eller mørk hud. Ej heller tror jeg, at arabiske piger blot ved at fralægge sig tørklæderne får nemmere ved at begå sig i det danske skolesystem. Tørklæder eller ej, så vil de ikke på samme måde som deres danske jævnaldrende være vant til den daglige praksis i den danske folkeskole eller i danske institutioner. Forestillingen om den neutrale kulturtilgang er nemlig efter min mening umulig at føre ud i praksis. Selvom man nedlægger et

forbud mod religiøse symboler, betyder det jo ikke, at den danske folkeskole ikke er dansk. – Foruden de synlige danske kulturelle symboler, skolen er spækket med omkring de danske højtider, må vi heller ikke glemme alle de danske værdier og normer, skolen er bygget op omkring. Sådan er det, og sådan skal det også blive ved med at være! – Men hvorfor så al den kulturforskrækkelse? Uden at forfalde til den del af det canadiske overdrev, hvor de kulturelle forskelle på det nærmeste fremelskes og gøres eksotiske, mener jeg at det må være muligt at finde en balance mellem forskelle og ligheder. For at kunne bryste sig af en betegnelse som et multikulturelt samfund, må vi vedkende os, at multikulturalisme ikke blot handler om sporadiske, eksotiske islæt, som dem man møder, når man en gang imellem lokkes på en tur ned af Nørrebrogade. Det handler om at forholde sig til de kulturelle forskelle i hverdagen og om at lade de – for hvem forskellene er hverdag – komme til orde. Først da kan vi tale om multikulturalisme og bygge et multikulturelt samfund.

Thea Aarup-Kristensen
Forskningsassistent,
Dansk Folkemindesamling
www.dafo.dk

Litteratur

- [1] Appadurai, Arjun. 1991: Global Ethnoscapes. Notes and Queries for a Transnational Anthropology, pp. 191-210 i R. G. Fox, red. Recapturing Anthropology: Working in the present. Santa Fe: School of American Research Press.
- [2] Bissoondath, Neil. 1994: Selling Illusions: The Cult of Multiculturalism in Canada. Toronto: Penguin Books.
- [3] Canada (1988) Canadian Multiculturalism Act, S. C. 1988, c.31.
- [4] Hannerz, Ulf. 1987: The World of Creolisation, pp. 546-559. Africa nr. 57.
- [5] Hastrup, Kirsten & Ramløv, Kirsten 1988: Indledning og Kultur som analytisk begreb, pp. 7-25 i Kulturanalyse: Fortolkningens forløb i antropologien Århus: Akademisk Forlag
- [6] Kallen, Evelyn. 1982: Multiculturalism: ideology, policy and reality. Journal of Canadian Studies 17(1):51-63
- [7] Royal Commission on Bilingualism and Biculturalism. 1970: The Cultural Contribution of Other Ethnic Groups, pp. 1-14 i Royal Commission on Bilingualism and Biculturalism, Report Book IV. Ottawa: Queen's Printer
- [8] Sahlins, Marshall. 1999: Two or three things that I know about culture i The Journal of the Royal Anthropological Institute 5(3): 399-423.
- [9] Turner, Terence. 1993: Anthropology and multiculturalism: What is anthropology that multiculturalists should be mindful of it? Cultural Anthropology 8(4): 411-429
- [10] Se blandt andet Rådmandsgades Skoles hjemmeside på: www.raadmandsgades-skole.dk
- [11] En sådan kulturuge er beskrevet i en artikel om Gladsaxe skole fra Politiken søndag d. 16.11.2003
- [12] Her er der dog tale om en privatskole i Greve – jf: www.greve-privatskole.dk
- [13] Undersøgelsen er beskrevet på DR nyheders hjemmeside på: www.dr.dk/indland/article.jhtml?articleID=153802

Det multikulturelle København

Geografweekend 2004, den 23. til 25. september på Ishøj Strand vandrehjem

"Kultur, er noget, de voksne kommer i kaffen".

(fra "Kunsten at navigere i kaos")

Geografweekenden foregår i år i det kulturgeografiske spot, København. Fokus ligger på mennesket som skaber af det fysiske rum og de forskellige kulturers betydning for bydannelsen. Hvilken betydning har multikulturen for udviklingen af København? Hvordan kommer den til udtryk? Og hvordan vil den påvirke den ny kommunalstruktur?

På weekenden skal vi møde multikulturen gennem forskellige spændende mennesker. Vi føres gennem politiske, historiske og sociologiske tanker og erfaringer om integration af etniske minoriteter og "skæve eksistenser" via foredrag og guidede ture; vi skal besøge det indre København, Ishøj og fristaden Christiania.

Er du i daglig kontakt med en skole, en uddannelsesinstitution, kommunalpolitik, kulturforeninger eller møder du andre kulturer i din hverdag, er her en god mulighed for at øge forståelsen, udvide horisonterne eller deltage i debatten om København som en multikulturel by.

Velkommen til en farverig og fornøjelig Geografweekend 2004!

Program:

Torsdag d. 23. september 2004

Indlogering på Ishøj Strand Vandrehjem er mulig fra kl. 15.00

Kl. 18.00

Middag.

kl. 19.00

Oplæg ved journalist Jan Gralle om det multikulturelle København. Oplægget har fokus på den visuelle, sociologiske og historiske side af storbyen.

kl. 20.00

Oplæg ved Ahmad Tanwir, medlem af Københavns borgerrepræsentation for det radikale venstre. Ahmad er kendt som en person med stor viden og interesse indenfor det multikulturelle.

Kl. 21.00

Oplæg til morgendagens ekskursion i København.

Kl. 21.30

Introduktion til Geografforbundet for nye medlemmer.

Fredag d. 24. september 2004 – ekskursion i København

kl. 9.00

Ishøj Kommune byder velkommen til Ishøj. Ishøj Kommune har mere end tredive års erfaringer med integration. Vi besøger Ishøj Rådhus, hvor vi hører om de succesfulde integrationserfaringer. Vi vil her også møde kommunens konsulenter indenfor tale- og høreområdet samt de tosprogede elever i folkeskolen.

kl. 12.00 – 13.30

Efter en kort guidet tur i bussen rundt i Ishøj, spiser vi vores medbragte madpakker. Vejret bestemmer hvor!

kl. 14.00 – 17.00

Byvandring i det indre København. Vi guides gennem byen med fokus på det multikulturelle. Vo-

res guider på denne tur er arkitekt Daood Basharat som er af pakistansk oprindelse og kunstner og kunsthistoriker Khaled Ramadan som er af libanesisk oprindelse.

Kl. 19.00

Festmiddag.

Lørdag d. 25. september

– Christiania, en dansk subkultur

Kl. 08.00 – 08.45

Morgenmad.

Kl. 09.30 – 11.30

Vi besøger Christiania – en subkultur i hjertet af København. Vi starter med et foredrag om fristaden og får et historisk såvel som kulturelt indblik i fristaden og dens dagligdag. Herefter får vi en rundvisning gennem fristaden af repræsentanter fra Christianias rundvisningsgruppe

Kl. 12.30

Frokost på Ishøj Strand Vandrehjem.

Kl. 13.15 – ca. 15.30

Geografforbundets ordinære generalforsamling (Ishøj Strand Vandrehjem)

Deltagelse i Geografweekend 2004

a. dobbeltværelse med forplejning og kursusafgift 1.075 kr.

b. enkeltværelse med forplejning og kursusafgift 1.675 kr.

c. kursusafgift 525 kr.

d. særpris for studerende, som er medlem af Geografforbundet 395 kr.

Overnatning på enkeltværelse vil komme til at foregå på Ishøj Hotel, som ligger i gå-afstand fra vandrehjemmet

Efter ansøgning kan studerende få refunderet udgifter til billigste transportform. Brug nedenstående mail-adresse. OBS: Kun 20 pladser til rådighed med studierabat!

Tilmelding

Tilmelding sker ved at indbetale beløb for den ønskede kategori på Giro 1 59 47 02, geokurser, poppelvej 3, 4390 Vipperød. Mærke: GW 04

Tilmeldingsfrist: Fredag den 18. juni

Du kan også tilmelde dig via mail på:

mogens.winther@skolekom.dk

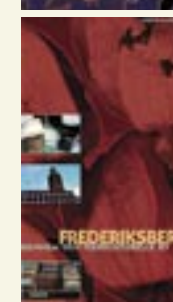
Husk dog samtidig indbetaling på giro!

Alle tilmeldte får tilsendt et brev vedr. om Geografweekend 2004 i slutningen af august.

Flere oplysninger kan fås hos Mogens Winther, tlf.: 59 18 29 24

TILBUD

Fem guider til den multikulturelle by

Nørrebro, Vesterbro, Østerbro, Amagerbro og Frederiksberg
I handy format med turbeskrivelser og bykort.
Udgivet af Mellemfolkeligt Samvirke.

Tilbud til deltagerne i Geografweekenden:

Køb bøgerne samlet for 198 kr.
Normalpris 270 kr.

Foto: Jan Kjær. Mellemfolkeligt Samvirke

Solidaritet og fordomme

Af Ellen Farr

Integration er en tosidet affære. Det er ikke kun minoriteterne, der skal integreres i det danske samfund, men i høj grad også majoritetsdanskerne som skal "integreres" og åbnes overfor det multikulturelle samfund. «Det mener Mellemfolkeligt Samvirke, der trækker på erfaringer fra mange dele af verden, når der laves kurser, bøger, møder, rådgivning, nyhedsbrev og udviklingsarbejde med fokus på interkulturelle kompetencer, bl.a. i undervisningssektoren.

Mellemfolkeligt Samvirke

Mellemfolkeligt Samvirke (MS) er den ældste organisation i Danmark, som arbejder med kulturer og problematikker om kulturmøde. MS startede blandt fredsaktivister under anden verdenskrig og påbegyndte umiddelbart efter et opbygningsarbejde af det sønderskudte Europa. Formålet var at skabe kendskab, venskab og respekt mellem mennesker fra forskellige lande og kulturer gennem aktivisters fælles arbejde.

I dag arbejder MS stadig med kulturmøde. MS koordinerer udviklingsamarbejde med en lang række partnerorganisationer i Afrika, Mellemamerika og Asien. Vi har et stort og alsidigt oplysningsarbejde i Danmark med udgivelser, mødeaktiviteter og serviceydelser til belysning af glo-

bale og interkulturelle problemstillinger. Vi organiserer udvekslingsarbejde og studierejser for unge og ældre i Danmark, Europa og en lang række udviklingslande. Vi har et meget aktivt medlems-, lobby- og politkarbejde indenfor handel, miljø og integration, og endelig arbejder vi med interkulturel kompetence og oplysning om minoriteter i Danmark.

Mennesker mødes

Mellemfolkeligt Samvirke definerer interkulturelt samarbejde som: "Møde mellem mennesker fra forskellige kulturelle baggrunde, som gennem arbejde for fælles mål, opnår gensidig læring og skaber solidaritet og forandring."

Mellemfolkeligt Samvirke har tidligere i sine materialer skrevet om "det åbne kulturmøde." Men

kulturer mødes ikke - det gør mennesker - og der opstår ikke nødvendigvis sød musik - eller forståelse og solidaritet! Et positivt kulturmøde kræver åbenhed - og det er oftest betinget af, at man arbejder sammen eller mødes om et konkret projekt eller fællesskab. Det betyder ikke, at man nødvendigvis bliver enige om værdier og normer. Og heller ikke, at man ikke kan være kritisk indstillet overfor hinandens kulturelle udtryk eller påvirke hinandens kulturer, men det forudsætter gensidig respekt og accept af forskellighederne. Fordi man er naboer i samme boligkompleks, opstår der altså ikke nødvendigvis et kulturmøde eller gensidigt kendskab - mange lever bare side om side næsten uden at kommunikere eller se hinanden.

Kulturelle »briller«

Kultur er den måde mennesker forstår og tolker deres verden på. Den er ikke statisk og al forandring af kultur er ikke nødvendigvis positiv. Kulturen har indflydelse på den måde man organiserer samfundet, familielivet, magtrelationerne, fordelingen af værdier og opbygningen af institutioner. Der er i vores globale verden store forskelle på, hvor stærkt bestemte kulturelle værdier og normer presses ned over den samlede befolkning og hvor stor frihed, der er til individuel adfærd og udtryk af egne meninger.

De fleste samfund - også det danske - har mange forskellige kulturelle udtryk og påvirkninger. Der er ikke én dansk kulturselvom Dansk Folkeparti gerne vil have os til at tro det - og mange kulturelle cirkler overlapper hinanden og skifter gennem årene. For det enkelte menneske udgøres det kulturelle filter af mange forskellige dele, som betinges af hvem man er, hvor man fødes og hvor man vokser op. Ens sociale miljø, uddannelse, familieforhold, arbejds erfaringer, livserfaringer og valg i livet skaber individuelle kulturelle "briller", som den enkelte oplever og tolker verden gennem.

Erfaringer fra Syd

For Mellemfolkeligt Samvirke er det vigtigt at understrege en åbenhed over for kulturelle forskelligheder, fordi respekt og udveksling mellem forskellige værdier og udtryk er essentielle for at skabe en kreativ udvikling baseret på interkulturel forståelse med plads til flere forskellige kulturer - uden at stærkere majoritetskulturer undertrykker svagere minoritetsgrupper.

MS samarbejder derfor i vores udviklingsamarbejde med en del organisationer som repræsenterer marginaliserede grupper: Dalitter/ kasteløse og etniske minoritetsgrupper som Tharuerne og tibetanske flygtninge i Nepal, indianske organisationer i Nica-

ragua, Guatemala og Honduras f.eks. for Miskitoindianere, den afro-nicaraguanske befolkning, Mayaindianerne, samt flere organisationer, som arbejder med pastorale folk som Masaier, Samburu og Barabaiger i Østafrika. MS støtter her ikke blot sociale udviklingsbestræbelser, men i lige så høj grad organisationsudvikling, informationsformidling, fortalervirksomhed, lobby- og rettighedsarbejde.

Mellemfolkeligt Samvirke i Danmark

I Danmark ligger hovedvægten på oplysnings og informationsarbejde.

- MS har Danmarks største **minoritetsbibliotek** med en stor samling af udgivelser, tidsskrifter og undervisningsmateriale om minoriteter og flygtninge og integrationsarbejde. Der formidles udlån til hele landet.
- Ligeledes findes en stor samling **videoer** til udlån gennem Mediateket om interkulturelle og globale forhold, herunder film instrueret af tredje verdens folk.
- Konsulenttjenesten har gennem flere år arbejdet med interkulturelle **kompetencekurser** såvel rettet mod efteruddannelse af lærere og studerende som mod arbejdsmarkedets aktører, fagforeninger og kommunale og private institutioner osv.
- Forlaget udgiver tidsskriftet "Etcetera". Et **nyhedsbrev** om integration og det multikulturelle Danmark som formidler aktuel debat og information om integration, love, regler, udgivelser, møder osv.
- Sammen med organisationen "Vision", som er en gruppe af anden eller tredje generationsunge, har MS en **ungdomsrådgivning**, som navnlig hjælper de mange unge, der er i klemme mellem to eller flere forskellige kulturer og normer.

- MS har gennem flere år haft projekt "Pigelig", hvor et netværksarbejde mellem ungdomsklubber for unge etniske piger blandt andet har lavet den årlige pigefestival.
- "Levende ord" er en web-baseret **foredragsdatabase** (www.levendeord.dk), hvor folk med viden, erfaringer og engagement kan findes indenfor en lang række emner. Blandt andet har vi en del oplægsholdere med multikulturel baggrund, som kan komme ud og fungere som gæstelærere på skolerne. MS har en bevilling, hvor undervisere kan søge om tilskud til dækning af honorarer og transportudgifter.

Indvandring som ressource

Danmark er i de senere år blevet et samfund som rummer mange forskellige kulturer. MS har i årenes løb forsøgt gennem oplysningsarbejde og udgivelse af bøger, netværksarbejde og udadvendt mødeaktivitet at skabe et positivt miljø og et godt samarbejde mellem mennesker fra forskellige kulturer og lande. Vi har generelt set indvandrere og flygtninge som dels en ressource og noget spændende og positivt for udviklingen i Danmark; dels som et fælles medmenneskeligt ansvar og en logisk konsekvens af MS's og Danmarks holdninger til kulturmøde og samarbejde internationalt. Men det må indrømmes, at MS nok sov i timen og ikke havde tilstrækkelig fornemmelse af, hvor store gnidninger og modsætninger der opstod flere steder i den danske befolkning i forbindelse med den stigende indvandring. Fremmedhadet og småligheden som kom til udtryk i medierne, opbakningen om Dansk Folkeparti og strammingerne i regeringens politik kom bag på os.

Som en interesseorganisation, der arbejder med solidaritet og kulturmøde, har vi ofte det privilegium næsten udelukkende at møde engagerede, positive mennesker med overskud og

interkulturel nysgerrighed såvel blandt dansk/danskere som blandt flerkulturelle danskere og de mennesker vi kommer i kontakt med ude i verden i vores arbejde. Derfor havde vi ikke så mange kontakter blandt den gruppe danskere, som er negative overfor indvandringen. Vores største erfaringer på det område kommer fra de arbejdsmarkedsprojekter MS har deltaget i, banebryderprojekter, mentorprogrammer og lignende som har haft til formål at integrere etniske grupper på arbejdsmarkedet. Her har vi mødt fordomme og stereotyper, og her har vi arbejdet med at bevidstgøre og oplyse og holdningsændre - ofte med godt resultat.

Store nedskæringer

Mellemfolkeligt Samvirkes indsats på integrationsområdet har lidt under store nedskæringer i organisationen bl.a. på minoritetsområdet. Her har vi mistet bevillingerne til en del konsulenter. Vores fortsatte arbejde er koncentreret om information, oplysning, nuanceret vidensformidling og bevidstgørelse gennem kurser, rådgivning og diverse forsøgsprojekter.

Interkulturel kompetence for undervisere

De senere år har MS i stigende grad arbejdet med interkulturel kompetenceudvikling i undervisningssektoren. Vi har lavet videreuddannelse for lærere til tosprogede elever, arbejdet med kursustilbud på amtscentre og i skoleprojektet "En verden af muligheder", hvor vi gennem samarbejde med seminarier og praktikskoler udvikler relevante kurser og tester materialer og øvelser. Vi ved herfra, at skoler med flerkulturelle elever med en målrettet indsats kan få eleverne til at opleve det som noget spændende og positivt at have elever med mange forskellige kulturelle baggrunde, og at det kan åbne op for en større interesse for globale problemstillinger. De skoler, som giver plads

til elevernes forskellighed - også forskellige danske elever - og ser dem alle som individer og ikke som repræsentanter for etniske grupper, har færrest problemer med dagligdagen. Skoler som er åbne overfor forskellige religiøse udtryk: klædedragter, festdage, hygiejneforskrifter og ritualer har færrest problemer med elevernes samvær og åbenheden overfor verden.

Tosidet integration

Generelt vil Mellemfolkeligt Samvirkes holdning være, at integration er en tosidet affære. Det er ikke kun minoriteterne, der skal integreres i det danske samfund, men i høj grad også majoritetsdanskere som skal "integreres" og åbnes overfor det multikulturelle samfund og i høj grad er det vel Danmarks overlevelsesbetingelse, at vi bliver gode til at omgås mennesker over hele verden. Globaliseringen betyder, at mange vestligt/kapitalistisk bårne kulturudtryk kommer ind over os fra multinationale firmaer og medier. Det bliver i høj grad vigtigt at sikre mulighederne for, at de enkelte kulturer og værdier kan få plads til eget udtryk og berige tilværelsen og diversiteten i vores liv fremover. Derfor er nationalistisk eller kulturelt betingede ensretningsforsøg som det franske med tørklædeforbud i skoler klart ikke MS's politik eller linje.

Mellemfolkeligt Samvirke har udgivet en lang række materialer om interkulturel kompetence. Det er vores erfaring og tilbagemelding at navnlig de interkulturelle øvelser, hvor man selv oplever, hvad det vil sige at begå sig i en anden kultur og ikke kender reglerne og normerne - og derved møder sine egne fordomme, tvinges til at begrunde reaktioner og holdninger, virkelig er lærerige og kan flytte grænser.

*Ellen Farr
Oplysningskonsulent,
Mellemfolkeligt Samvirke*

Materiale-udgivelser:

Nutidsnomader

Rejsens psykologiske udfordringer

Maria Christensen

Hvad vil det sige at opleve et kulturchok?

Hvordan finder man sig til rette i den nye kultur?

Hvordan påvirkes børnene og familielivet?

Tusindvis af danskere har et globalt ærinde og hele verden som deres virkested via deres arbejde for det private erhvervsliv, Udenrigsministeriet, FN-organisationer samt humanitære organisationer. Maria Christensen belyser de psykologiske aspekter, der knytter sig til de fysiske, kulturelle og sociale forandringer, som nomadetilværelsen indebærer.

1996, 2. oplag 2003. 191 sider.

Serienegeren

Fordomme fortalt i billeder
Fredrik Strömberg

Oversat af Benni Bødker

Bogen viser, hvordan farvede personer er blevet fremstillet i de sidste 100 års tegneserier, og hvordan de på forskellig vis afspejler det samfund, som serieskaberne har befundet sig i.

2003. 176 s., lille format, ill. m. tegneseriestrips.

Fjendebilleder

Peter Bejder og Kim Boye Holt

Bogen gennemgår med fotos, tegneserier og uenige kilder en lang række fjendebilleder, fra fodboldkampe, danske ghettoer og verdenskrige. Den viser, at fjendebilleder tilpasser sig tiden og dens behov.

2003. 64 s., ill. med fotos og tegninger.

En tilfældig flygtning

Kaare Gotfredsen og Casper Dalhoff

Historien om den irakiske kok Bashir Athab Taki tegner et Danmarksbillede spækket med underfundige detaljer fra en anderledes hverdag, end de fleste er vant til.

Kaare Gotfredsen fik tildelt dansk fagpresses hæderspris Anders Bording Prisen 2002 for historien. 2002. 80 s. ill. m. fotos.

Frederiksberg

Lisbeth Algreen

Guide til Københavns førende byport: Frederiksberg. Oplev indvandrernes betydning for Frederiksberg nu og førhen. I handy format med turbeskrivelser og bykort. 2003. 58 sider, ill.

Tidligere udkommet i serien:

Nørrebro, Østerbro, Vesterbro, Amagerbro

Gennem den flerkulturelle by

Lisbeth Algreen

Fire små guides til brokvartererne i København. Oplev indvandrene betydning for København gennem tiderne. I handy format med turbeskrivelser, bykort og farveillustrationer.

1999/2000. 56 s.

44 øjne i nakken

Mobning er ikke farveblind
Bog af Adil Erdem

12 børns egne beretninger om mobning - med hovedvægt på børn med anden etnisk baggrund end dansk. Hvornår går grænsen mellem drilleri og systematisk mobning? Hvad koster en mobber samfundet? Ill. af Rikke Bech Averhoff. 2003. 64 s.

Lærervejledning til 44 øjne i nakken af Bettina Gram

Med fakta og undervisningssideer.

Rejsen ud af mørket

Bog af Adil Erdem

Om 12 børns øjebliksbilleder under deres vidt forskellige flugt til Danmark. Ill. af Mikael Skotting. 64 s. ill.

Hørespil af Bent Haller

Cd med dramadokumentarisk fortælling om to børns lange vej frem til flygtningelejren og gensynet med deres mor. Fortæller: Carsten Overskov.

Lærerbog

af Bettina Gram og Lisa Klöcker
Med fakta og undervisningssideer.

Rollespil

udviklet af Mads Lunau og Malik Abu Malik, Dansk Spil Design. Børnene bliver selv brikker i spillet mellem røvere, grænsebetjente, flygtningelejre og menneskesmuglere. Dansk Ungdoms Fællesråd og MS 2002.

Etcetera

Nyhedsbrevet om integration og det flerkulturelle Danmark

Lisa Klöcker (red.)

etcetera bringer landsdækkende information om integration og det flerkulturelle Danmark. Det gælder ny lovgivning, skoleprojekter, flerkulturelle aktiviteter samt ikke mindst nye analyser og publikationer.

etcetera retter sig især mod virksomheder, uddannelsesinstitutioner, organisationer, boligforeninger, biblioteker, sociale institutioner, sund-

hedssektoren, politiet, arbejdsmarkedets parter og den kommunale administration. Hertil kommer meningsdannere og beslutningstagere i organisationer, medier, virksomheder og det politiske liv - herunder ikke mindst indvandrerorganisationerne. **etcetera** - udkommer otte gange om året og udgives af Mellemfolkeligt Samvirke med støtte fra Integrationsministeriet.

Inkamusik, rejser & ritualer

Anja Dalhoff

2002. VHS 29 min. m/danske undertekster.

Flygtninge og det psykosociale arbejde
Grete Svendsen
OASIS og Mellemfolkeligt Samvirke 1995. 116 s.

Mellemøsten

Fornylse og kontinuitet
Gorm Rye Olsen og Henrik Jespersen
1999. 248 s. ill. m. fotos, figurer og tabeller.

Det sydlige Afrika i kort og tal

Knud Vilby

Kort og tal nr. 2, 1997. 160 s. ill. m. fotos og kort.

Foto: Ivan Jacobsen

Det multikulturelle København

Af Charlotte Kirkegaard

Når man slentrer gennem Københavns gader, møder man hele tiden nye, spændende og udfordrende steder. Det kan være udsmykningen på en gammel bygning, vareudbuddet i en nyindrettet forretning, en café eller restaurant med specialiteter fra fremmede himmelstrøg. Det kan være de folk, man møder på gaden eller dem, der sidder i de mange små forsamlingslokaler og surfer på Internet eller slår i kortene. Eller det kan slet og ret være navnet på den gade, man tilfældigvis befinder sig i.

Københavns mangfoldighed - eller charme - afspejler sig i den måde, byen er blevet til på, og i hvordan den benyttes i dag. København er en broget by, og

den er præget af en broget udvikling, af tilflyttere fra provinsen eller indvandrere, der er kommet hertil på kongens ønske, fordi de kunne et eller andet bestemt, eller

de er kommet, fordi der har været brug for dem i produktionen. Det kan være flygtninge, som har været nødsaget til at søge asyl i Danmark

eller efterkommere af dem, der engang vandrede til København.

København er en flerkulturel by, og det er dens bydele også. De mange tilflyttere gennem historien har sat deres præg på anvendelsen af huse og bygninger, på arkitekturen, på monumenter og seværdigheder, på samlingsstederne, på navneskiltene ved trappeopgangene, på butikkernes varesortiment, på kirkegårdene, gadenavnene og mange andre steder.

Københavns indvandrerhistorie

I 1600-tallet strømmede indvandrerne til København fra resten af Danmark og Europa - især fra Tyskland og Nederlandene. Christian IV var den store byherre, og der var brug for mange arkitekter, bygmestre og håndværkere. København blev en by, der var præget af beboere fra mange lande.

I de følgende århundreder fortsatte indvandringen. Mange af de indvandrere blev stamfædre og -mødre til de kvinder og mænd, der indgår i Danmarkshistorien som danske kunstnere, politikere eller grundlæggere af handels- og industrivirksomheder. I 1880 var ca. hver 12 indbygger i København født i udlandet.

Omkring år 1900 var 59 procent af de mænd, der var ansat i »skrædderforretninger for herreklæder« i København, født i Sverige. Gennem de sidste 100 år er der kommet omkring 10.000 jøder til Danmark, de fleste af dem på flugt fra Rusland og Polen. De fleste af disse indvandrere og deres efterkommere er efterhånden blevet danske statsborgere.

Ved slutningen af anden verdenskrig kom ca. 250.000 tyske flygtninge til Danmark, nogle af dem kom til at opholde sig i København. Den store tyske gravplads på Vestre Kirkegård vidner om, at mange også blev stedt til hvile i byen.

Senere kom der nye flygtningegrupper til byen. Først de ungarske flygtninge i 1956 og i årene

derefter flygtninge fra andre østeuropæiske lande. I 1960'erne var der igen mangel på arbejdskraft i Danmark, så vi måtte ud og hente hjælp. Mange arbejdere fra Jugoslavien, Tyrkiet og Pakistan kom hertil for at arbejde, og hermed opstod begrebet »fremmedarbejder«. I de senere år er det især flygtninge fra Mellemøsten og Afrika, der har præget bybilledet. I 1997 udgjorde andelen af udlændinge eller efterkommere af udlændinge igen hver 12. borger i byen.

Mange af disse flygtninge og indvandrere blev anvist boliger i Københavns brokvarterer, hvor de gamle, dårlige boliger ikke har været så attraktive for københavnere. I dag er det anderledes. En stor del af de gamle boliger er sat i stand, de er blevet større og bedre og dermed også dyrere. Flygtninge og indvandrere bor i dag hovedsageligt i det nye almene byggeri.

Amagerbro

På Amagerbro boede der i 1998 knap 85.000 mennesker, hvoraf ca. 8.900 havde udenlandsk statsborgerskab. Det store antal beboere med anden etnisk baggrund viser sig tydeligt i skolegården og i gadebilledet i nogle kvarterer, mens de er næsten usynlige i andre. De fleste boligblokke er opført i perioden 1900 til 1940. Mange af dem er nedslidte og uden bekvemmeligheder, og gårdene bag dem er dårligt vedligeholdte. I begyndelsen af 1500-tallet skete der noget afgørende for øen Amagers udvikling. Kong Christian II havde en hollandsk kæreste, der hed Dyveke. Hendes mor hed Sigbrit, og hun havde stor indflydelse på kongens beslutninger. Hun fortalte kongen, at de hollandske bønder fik meget mere ud af deres jord end amagerbønderne, der leverede landbrugsvarer til til slottet og hele København. Han inviterede derfor nogle nederlandske bønder til Danmark og i 1521 kom de første.

Kongen gav dem lov til frit at vælge, hvor på Amager de ville

bosætte sig og dyrke jorden, og han gav dem flere fordele frem for de danske bønder: De skulle ikke betale skat, de blev hofleverandører af alle fødevarer, og de fik fast stadeplads på Amagertorv. De har nok ikke været særlig velldt af amagerbønderne, der måtte meget tidligt op, hvis de ville have en plads på Amagertorv.

Da Frederik I to år senere blev konge, tog han nogle af privilegierne fra hollænderne og bestemte fx, at kun nye hollændere for fremtiden måtte bosætte sig og dyrke jorden i St. Magleby, som siden blev kaldt Hollænderbyen. Men hollænderne klarede sig vældig godt, og lidt efter lidt købte de jord over hele Amager. Mange af dem giftede sig med danske kvinder, og mange danskere kan i dag føre deres slægt tilbage til hollænderne fra Christian II's tid.

Nørrebro

Ud af Nørrebros ca. 70.000 indbyggere var den 1. januar 1998 ca. 12.000 udenlandske statsborgere og ca. 25.000 indvandrere eller efterkommere af indvandrere. Det må naturligvis sætte sit præg på gadebilledet. Uanset hvor man går på Nørrebro, bemærker man det store antal beboere, der er kommet til Danmark siden 1960'erne. Man møder afrikanere, pakistanske, tyrkere og mange andre nationaliteter. Forretninger og kiosker tilbyder varer, der ikke var kendt på Nørrebro for 25 år siden. Her er skilte på mange sprog og plakater med fremmede navne, og her er børn og unge født af indvandrere.

Nørrebro har fra starten været et arbejderkvarter. I dag bor her desuden mange studerende i de billige, gamle lejligheder og andelslejligheder i de renoverede huse og mange indvandrere i det nye almene boligbyggeri. Beboerne er lige så forskellige som byggeriet. Her er mødre med sort hår, rødt hår og lyst hår, på indkøb med børn i maver og i klapvogne. Her er folk i alle aldre og forskellig

klædedragt, og her er spændende forretninger med spændende varer og restauranter med billige tilbud - alt det vi danskere har rejst langt for at opleve for ikke så længe siden. De mange kulturer har også påvirket områdets skoler og kirker, som har måttet indstille sig på en meget blandet befolkningsgruppe.

Nørrebro ry har ikke altid været det bedste, og i de senere år er det kommet til uroligheder af forskellig art, hvor bl.a. en del unge med indvandrerbaggrund har været involveret. Nu tager en gruppe af unge kampen op mod hærværk og ballade. »Streetworkers« kalder de sig og bydelsrådet har beskyttet at ansætte et par af dem som »gadearbejdere«.

Skolerne afspejler selvfølgelig også beboersammensætningen i bydelen, og der er flere skoler for bl.a. muslimske og katolske børn. Også kirkerne afspejler de forskellige trossamfund i bydelen. Skolerne på Nørrebro har mange tosprogede børn, og bydelens gymnasium, metropolitanskolen, er gymnasiet med flest tosprogede elever i København.

Aviserne er fulde af beretninger om uroligheder på Nørrebro. De er der naturligvis, men der er også et dagligliv, hvor børn og voksne lever i fredelig sameksistens. Hvis man passerer en skole i et frikvarter, eller når børnene får fri, kan man se grupper af børn fra mange kulturer lege og snakke på tværs af hudfarve og sprog. Er der børn fra forskellige kulturer i gruppen taler de dansk, er det en gruppe tyrkere, taler de ofte tyrkisk indbyrdes.

Læser man bydelens avis »På Gaden«, får man ikke indtryk af, at Nørrebro udelukkende er et sted med problemer, men snarere et område, hvor der sker noget på mange fronter. Det svirrer i luften med navne på projekter, initiativer, forslag og tilbud: Center for Tværkulturelt Boligarbejde, Multietnisk kulturfestival, Streetworkers, omvisning på Assistens Kirkegård, Værestedet med åben rådgivning for unge, »Malafama«

(Dårligt Rygte), et alkoholfrit diskotek for 13-16-årige i medborgerhuset, og endelig Projekt Rabarberland, der med mange forskellige initiativer går ind i kampen for et bedre Nørrebro både omkring det fysiske, det sociale og det kulturelle miljø.

Østerbro

Indre Østerbro har omkring 45.500 indbyggere, hvoraf ca. 3.500 er udenlandske statsborgere. Næsten 2.500 kommer fra Norden, et EU-land eller Nordamerika. Ydre Østerbro har ca.

35.500 indbyggere og heraf er ca. 3.000 udenlandske statsborgere. Omkring 1.300 kommer fra Norden, EU eller USA.

Indre og ydre Østerbro har meget til fælles, men er også meget forskellige. For Østerbro på begge sider af Østerbrogade gælder det, at det fremmede, etniske islæt i gadebilledet slet ikke er så dominerende som i de ørige brokvarterer. Det multikulturelle mønster på Østerbro ses tydeligst i de mange forretninger, spise-

På tur i det multikulturelle København

På dette års geografweekend kan du opleve at blive guidet igennem det multikulturelle Nørrebro af Khaled D. Ramadan*, der oprindeligt kommer fra Beirut i Libanon og har boet i Danmark siden 1985. Turen omfatter besøg hos indvandrerfamilie, spisning ved Halalpølsevogn, besøg på vandpibecafé og vandring i det multikulturelle gadebillede. Khaled D. Ramadan fortæller om turen:

- Jeg har planlagt en tur på Nørrebro, som alle jo har hørt om i forbindelse med indvandrere. Vi starter med at besøge semi-ghettoen Mjølnerparken, hvor vi skal ind og se, hvordan en familie, der kommer fra Mellemøsten, indretter sig i dansk arkitektur. Der er jo stor forskel på arkitekturen i Mellemøsten og Danmark, så det gør noget ved en familie at skulle indrette sig under helt andre vilkår.

- Dernæst skal vi besøge Danmarks eneste pølsevogn, der sælger halal-kød. Det er et helt nyt koncept og den kører helt fint. Og det sjove er, at mange oprindelige danskere slet ikke lægger mærke til at det er halal-kød, der sælges.

- På Nørrebrogade er opstået en helt ny skilteæstetik, der er introduceret af indvandrere, som vi vil kigge nærmere på. Nogle forretninger har udelukkende skilte på arabisk. De sælger stort set kun til arabere, og derfor er hele konceptet bygget op omkring det.

- Og så er der opstået en ny offentlig vandpibekultur i København. Der er 2-3 steder, hvor man kan sidde på en café på gulvet og ryge vandpipe. Og det er jo et typisk mellemøstligt element, og vi vil besøge en af disse caféer.

- Vi skal opleve hvordan byen forandrer sig og får en ny æstetik. Jeg håber at kunne give deltagerne en ny opmærksomhed, at se byen med andre øjne og derved opnå større visuel tolerance. Indvandring behøver ikke at være negativ. Jeg ser det mere som en udvidelse og udvikling af dansk kultur.

** Khaled D. Ramadan er en billedkunstner og arkitekt bosiddende i København. Han er kurator og PhD Cand. ved Institut for Kunst og Kulturvidenskab på Københavns Universitet. Han er desuden ekstern lektor specialiseret i visuel, mobil og brutal æstetik.*

steder og kiosker, der drives af indvandrere.

Bydelens skoler har heller ikke det massive antal tosprogede elever, som skolerne i de andre københavnske brokvarterer. En del af de tosprogede elever på Østerbro kommer fra andre EU-lande, ligesom de mange ambassaders børn tæller på listen.

Østerbro har 11 privatskoler, heraf et par internationale, men har fx ingen arabiske skoler, som det ses i andre bydele.

Det er også karakteristisk, at det ikke er indvandrerdebatten, der præger debatten og fremtidsplanerne i lokalaviser eller i de officielle skrifter som på Nørrebro.

Alligevel bærer Østerbro præg af indvandrede kulturer. Går man tilbage og ser navnene på de familier, der først slog sig ned, og som var med til at bygge Østerbro, er der slående mange fremmedklingende navne, først og fremmest med jødisk eller tysk baggrund. De fleste er kommet for mange generationer siden. Mange af dem var velhavende og veluddannede, og de har i høj grad været med til at sætte deres præg på bydelens byggeri og udvikling.

Vesterbro

Det mest iøjnefaldende ved gadebilledet på Vesterbro i dag er de mange nationaliteter og kulturer, der lever her. I 1996 var der knap 49.000 udenlandske statsborgere i Københavns Kommune. Heraf

boede ca. 7.000 på Vesterbro. De kommer fra hele verden, men de største grupper er fra Tyrkiet, Pakistan, Storbritannien og det tidligere Jugoslavien. Hertil kommer børn og børnebørn født i Danmark af indvandrere. Den store procentdel indvandrere sætter også sit præg på Vesterbros skoler. På fem af bydelens skoler ligger procentdelen af tosprogede elever på mellem 38 og 88 procent.

De fleste mennesker vil helst bo i nærheden af nogen, de har et eller andet tilfælles med - familie, venner, arbejde, kulturelle vaner. Det afspejler sig også i beboermønstret i de kvarterer, hvor der bor mange fra de etniske minoriteter - her kan de så blive etniske majoriteter i små enklaver. Set på gadeniveau er Vesterbro i dag et multikulturelt samfund. I realiteten er det dog stadig danskere, der dominerer i beboerforeninger, skolebestyrelser og andre steder, hvor der træffes beslutninger, der angår alle borgere. Før der er ligevægt her i forhold til befolknings-sammensætningen i området, kan man ikke tale om et multikulturelt samfund.

Men en tur på Vesterbro viser samtidig en kulturel mangfoldighed, som er ny i Danmarkshistorien. Mange danske forretninger har ændret stil under de seneste årtiers indvandring. Grønthandlerne har udvidet varesortimentet med fristende og farverige grøntsager på gaden. Slagterne har mere lammekød og små butikker har oliven, kapers, krydderier, tørrede tomater og eksotiske frugter.

Frederiksberg

Frederiksberg fremstår i dag som en storby med 92.000 indbyggere, der bor i meget forskellige kvarterer. Omkring 11.000 stammer fra andre lande.

Nogle af de forandringer, der op gennem historien er kommet til Frederiksberg udefra, er synlige på en tur gennem bydelen. Det gælder udsmykningen i de

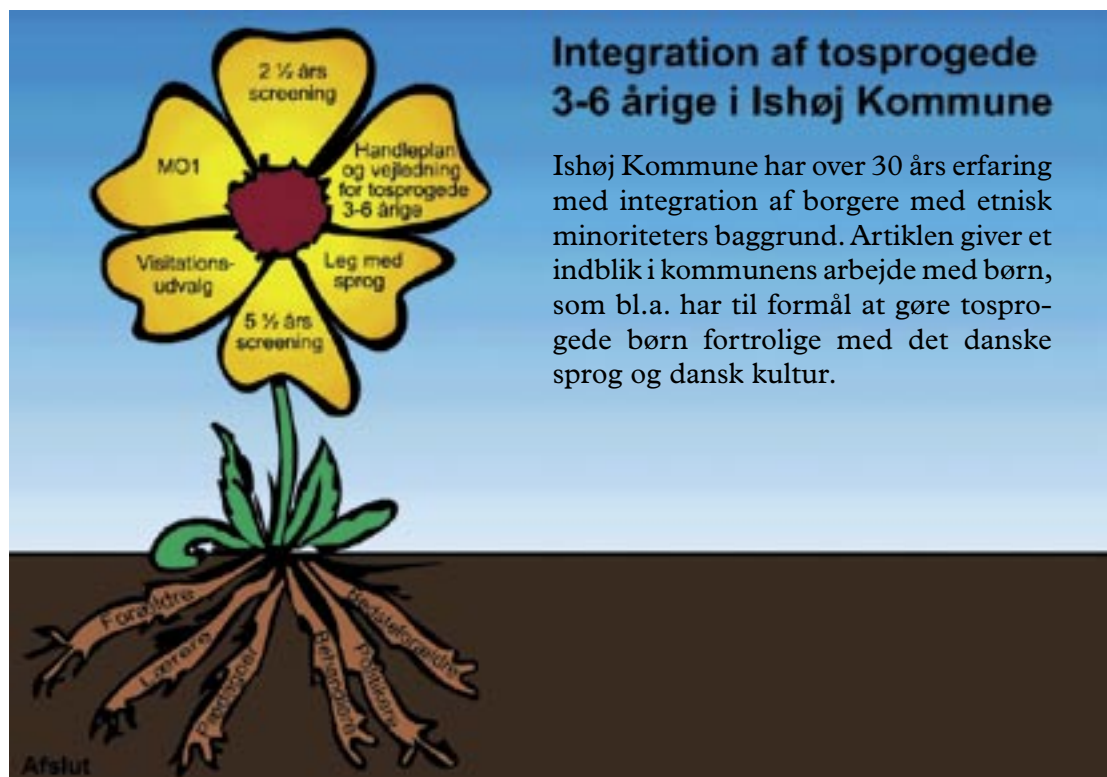
historiske bygninger, havearkitekturen i parkerne, statuerne i de grønne anlæg, restauranternes spisesedler og gadenavnene.

De hollandske bønder, der efterhånden fyldte for meget på Amager, fik i 1651 en gunstig aftale med kongen om at overtage en del jordlodder på Frederiksberg. De anlagde gårdene i to rækker med en lille have foran og en vej imellem (den nuværende Allégade). Hollænderbønderne var den tids 2. og 3. generationsindvandrere. De talte en slags dansk godt blandet med tyske vendinger og de holdt fast i flere af de hollandske traditioner som tøndeslagning og ringridning.

I slutningen af 1800-tallet slog mange tyske og jødiske handelsfolk og akademikere sig ned på Frederiksberg, grundlagde fabrikker og virksomheder og var med til at præge det politiske og kulturelle liv. På Frederiksberg er der mange gader opkaldt efter disse udenlandske iværksættere og kulturpersonligheder. Disse mennesker kom hertil med et andet sprog og en anden kultur og har måttet tilegne sig dansk sprog og kultur, men har til gengæld tilført dansk kultur en del af det, vi kalder »typisk dansk«. Et meget stort antal svenskere indvandrede til Frederiksberg - og til Københavnsområdet i det hele taget. De var den tids »fremmedarbejdere«. Omkring år 1900 var der knap 2.000 svenskere i kommunen ud af et samlet antal udlændinge på ca. 4.600.

Gennem den multikulturelle by

Mellemfolkeligt Samvirke har udgivet fem små guidebøger med forslag til vandreture gennem det flerkulturelle København. Der er forskellige ruter gennem de forskellige bydele, med forklaringer og henvisninger til hvad der er værd at bemærke og besøge. Bøgerne kan købes i Verdensbutikken, Borgergade 14.

Integration af tosprogede 3-6 årige i Ishøj Kommune

Ishøj Kommune har over 30 års erfaring med integration af borgere med etnisk minoriteters baggrund. Artiklen giver et indblik i kommunens arbejde med børn, som bl.a. har til formål at gøre tosprogede børn fortrolige med det danske sprog og dansk kultur.

Helhedsorienteret integrationsindsats i Ishøj Kommune

Af Mary-Ann Gordon Padovan og Lisbeth Byberg Hessner

Integration af tosprogede småbørn og elever

Ishøj Kommune er det eneste sted i Danmark, hvor systematik og tværfagligt samarbejde mellem tale/hørepædagoger, sundhedsplejersker, pladsanvisning, institutionspersonale og konsulenter udgør en velfungerende helhed. Nøgleordene i Ishøj Kommunes integrationsstrategi er systematik, ligeværd og tryghed.

Screening af Ishøj Kommunes 2½ års børn

En helhedsvurdering af 2½ års barnet udføres i et tværfagligt samarbejde mellem sundhedsplejersker og talepædagoger.

2½ års screeningen tilbydes alle småbørn i Ishøj Kommune i form af et hjemmebesøg, hvor vi gennem leg med barnet, foretager en samlet vurdering af barnets udvikling og udviklingsmuligheder.

Da sprogudvikling, specielt hos små børn, foregår i samspil med barnets øvrige udviklings-

områder: syn, hørelse, helbreds-tilstand, social og psykisk trivsel, er det essentielt at gennemføre en helhedsvurdering.

2½ års screeningen er udviklet af talepædagogerne og sundhedsplejen i Ishøj Kommune.

Sundhedsplejersken undersøger barnets motorik, syn, hørelse og øvrige sanser. Talepædagogen vurderer barnets kommunikationsevne, ordforståelse, ordbenævnelse, sætningsforståelse og talesprog. De tosprogede børn sprogvurderes på modersmålet; til dette medvirker en tolk. I fælles-

skab vurderer sundhedsplejerske og talepædagog barnets generelle trivsel, kontaktfarm og adfærd.

Formålet med screeningen er:

- at give alle småbørnsfamilier i Ishøj Kommune råd og vejledning i at støtte stimulere hele barnets udvikling,
- at motivere forældre til tosprogede børn til at sende deres børn i børnehave, så de bliver fortrolige med det danske sprog og dansk kultur,
- at alle børn, der har behov for særlig støtte, får tilbudt hjælp.

Screeningsbesøget bliver tilrettelagt efter den enkelte families behov. Langt de fleste familier har mange spørgsmål, som de ønsker at tale med talepædagog og sundhedsplejerske om. Det, at besøget foregår i hjemmet i en naturlig og behagelig atmosfære, giver mulighed for en god og tillidsfuld kontakt til børn og forældre.

En vigtig del af samtalen med de tosprogede familier er at give forældrene indsigt i tosprogethed og vejledning i, hvordan de bedst kan støtte deres børn til at bruge begge sprog aktivt, samt forståelse for at deres barn kommer i børnehaven og lærer at tale dansk inden skolestart.

Sundhedsplejerskerne og talepædagagnerne samarbejder har resulteret i, at der er udarbejdet en pjece om "Det lille barns sprog 0-3 år". Denne pjece udleverer sundhedsplejerskerne ved ét af de første besøg i familien.

Tilbudet er en stor succes, idet 84% af alle forældre til 2½ årige børn tager imod tilbudet.

Oplysning og information om kommunens daginstitutionstilbud har vist sig at have effekt: 95% af alle 3-6 årige børn gik i børnehaven i 2003.

Tværfagligt samarbejde

Ca. en gang om måneden videregiver tale/hørepædagagnerne deres viden fra 2½ års screeningen af tosprogede børn til kommunens pædagogiske konsulent for

tosprogede småbørn. De børn, der bør være ekstra fokus på i daginstitutionen - for eksempel på grund af den sproglige udvikling - vurderes og følges, for at sikre, at børnene udvikler sig sprogligt på tilfredsstillende vis. Dette sker efter skriftligt tilsagn fra forældrene.

Medarbejderne i pladsanvisningen spiller en central rolle i processen. De har til opgave at motivere forældrene til at tage imod et daginstitutionstilbud, helst hvor der er en sproghomogen gruppe med en tosproget pædagog, der kan støtte den sproglige udvikling med udgangspunkt i børnenes modersmål.

Leg med sprog

De få forældre, der ikke tager imod en daginstitutionstilbud, tilbydes Ishøj Kommunes § 4a stk. 3-tilbud "Leg med sprog". Tilbudet har lokaler i en børnehaven, hvilket giver forældrene mulighed for at opleve, hvordan en daginstitution fungerer og hvilke udviklingsmuligheder, deres barn kan få der, både sprogligt og socialt. Børnene kan kun benytte § 4a-tilbudet 15 timer ugentligt. Konsulenten for tosprogede småbørn er i tæt kontakt med disse familier for at motivere forældrene til et heldagstilbud i en af kommunens daginstitutioner.

Forældrene er vigtige partnere i integrationen og sprogstimuleringen. Derfor skaber Ishøj Kommune et tæt forældresamarbejde

med udgangspunkt i hver enkelt families muligheder.

Det pædagogiske arbejde i daginstitutionen

Det pædagogiske arbejde i daginstitutionerne skal sikre, at tosprogede småbørn får samme udviklingsmuligheder som alle andre børn, og at indlæringen af sprog tager udgangspunkt i børnenes forudsætninger.

Ishøj Kommune arbejder systematisk med sprogvurderinger. Disse foretages af sprogansvarlige pædagoger i institutionerne ved hjælp af sprogvurderingsmateriale "Medina". På baggrund af vurderingen laves en individuel handleplan, som præsenteres for forældrene. De sprogansvarlige pædagoger vejleder i den forbindelse forældrene i at sprogstimulere på modersmålet og på dansk.

Lederne i den enkelte daginstitution har ansvaret for at tilrettelægge et motiverende sprogmiljø og drage omsorg for, at børnene møder dansk i mange forskellige situationer. Børnene sprogstimuleres struktureret 4-5 gange ugentligt, men lige så vigtigt er pædagagnerne bevidsthed om at møde det enkelte barn, som kommer med oplevelser fra livet udenfor børnehaven.

En tosproget pædagog med tyrkisk baggrund kan f.eks. på modersmålet spørge ind til det tyrkiske barn, der har deltaget i et bryllup og bevidst inddrage de danske pædagoger i samtalen.

Det er et mål, at tosprogede børn kan tale dansk ved børnehavestart. For at nå det mål er det vigtigt at betragte alle sprog som en ressource og som nødvendige. Derfor er det højt prioriteret i Ishøj Kommune, at der ansættes tosprogede pædagoger og medhjælpere, så børnene kan mødes sprogligt med voksne og børn på modersmålet under målrettede og trygge rammer.

Pladsanvisningen anbefaler forældrene, at børnene kommer i en sproghomogen gruppe. Erfaringen viser, at sproghomogene grupper skaber tryghed og understøtter indlæringen af dansk – og at børnene således ikke bliver isoleret fra fællesskabet.

Når tosprogede børn ikke udvikler dansk som andetsprog alderssvarende, inddrages konsulenten for tosprogede småbørn. Parterne drøfter barnet ud fra et helhedssyn, hvor man er særligt opmærksom på barnets trivsel i børnehaven, barnets trivsel i hjemmet, eventuelle sygdomme o. lign.

Ishøj Kommune afholder årligt efteruddannelsesforløb i arbejdet med etniske minoriteter. Desuden afholdes obligatoriske møder for de tosprogede pædagoger og medhjælpere med udveksling af erfaringer hver tredje måned. De sprogansvarlige pædagoger mødes ligeledes fire gange om året.

Systematik og opfølgning

Ishøj Kommune skiller sig ud fra andre kommuner ved systematisk brug af sprogvurderinger og opfølgning på vurderingerne fra kommunalt hold. Koordineringen af sprogstimuleringsindsatsen prioriteres højt, og giver en ensartet praksis fra institution til institution.

Konsulenten for tosprogede småbørn bruger mange ressourcer på at følge børnenes sproglige progression gennem sprogvurderingsmaterialet Medina, som anvendes i de enkelte institutioner. I de institutioner, hvor forventede resultater udebliver, sætter konsu-

lenten ind med yderligere vejledning og rådgivning. Tildelingen af ressourcer til daginstitutionerne er knyttet til opgavernes omfang og konsulentens opfølgning af sprogvurderingerne, som er med til at sikre et ensartet fokus på indsatsen bredt i kommunen.

5½ års screeningen

Primo december afholdes informationsmøde for alle forældre, hvis børn tilbydes 5½-års screening.

Her gennemgås procedurer, tidsplaner o.lign., og eventuelle myter om de forskellige tilbud aflives.

I løbet af januar måned hvert år tilbydes alle børn, der skal starte i børnehaveklasse i august måned en 5½ års screening. Denne er ligeledes en helhedsvurdering, som udarbejdes på grundlag af:

1. En sprogscreening foretaget af en talepædagog
2. En udviklingsbeskrivelse foretaget af forældrene
3. En udviklingsbeskrivelse foretaget af barnets pædagog i daginstitutionen

De tre kategorier er lige vigtige. Samlet får vi en helhedsvurdering af det enkelte barn, som danner baggrund for barnets skoleplacering. Screeningsmaterialet er udviklet af Ishøj Kommunes talepædagoger.

Sprogscreeningen foretages af talepædagogen i barnets bør-

nehave. De få børn, der ikke går i børnehave, sprogscreens i hjemmet.

Sprogscreeningen vurderer områder som:

Almen viden, udtale, ordforråd, rimgenkendelse, sætningsspændvidde, forståelse af hv-spørgsmål, forståelse af højt-læsning og spontansprog, samt barnets læseforudsætninger.

Talepædagogens resultater sammenholdes med besvarelsenerne fra to næsten enslydende spørgeskemaer, som dels er udfyldt af barnets pædagog i børnehaven, dels af barnets forældre. Spørgeskemaerne omfatter en vurdering af barnets adfærd, sociale tilpasning, kommunikative evner, skoleparathed og trivsel i børnehaven.

Hvorfor virker sprogstimuleringen i børnehaverne ikke altid?

Al sprogforskning angiver, at det tager 5-7 år at lære et andet sprog.

Selv modersmålet "kommer ikke af sig selv". Dette viser sig i forbindelse med Ishøj Kommunes indførelse af 2½- og 5½ års-screeninger, hvor selv danske børn, og børn der er født og opvokset i Danmark, figurerer i vurderingerne med en "ikke-alderssvarende dansksproglig udvikling".

Nogle af de tosprogede børn, der har været i daginstitution fra 3-årsalderen, finder vi også med

en ikke alderssvarende dansksproglig kompetence i forbindelse med 5½ års-screeningen; det mest bekymrende er imidlertid, at disse børn ofte samtidig er understimulerede på deres modersmål. Som førnævnte danske og danskfødte børn har de ikke fået de sproglige, sociale og personlige oplevelser og udfordringer, som udvikler sprog og begreber.

Visitation til modtagelsesbørnehaveklasse

Når sprogscreening og de pædagogiske vurderinger for alle 5½ årige børn i Ishøj Kommune er klar i løbet af februar, mødes tale/hørkonsulenten med konsulenten for tosprogede småbørn og konsulenten for tosprogede elever. Sammen udarbejder de et forslag til visitation af tosprogede børn, der har brug for et ekstra sprogtilbud i modtagelsesbørnehaveklasse.

Særlig - men ikke specialundervisning

Eleverne visiteres udelukkende ud fra deres dansksproglige niveau; en modtagelsesbørnehaveklasse er et tilbud om særlig tilrettelagt undervisning i dansk som andetsprog – ikke et tilbud om specialundervisning.

På visitationsmødet fremlægges forslaget for udvalget, som består af de tre konsulenter, en psykolog fra Pædagogisk-Psykologisk-Rådgivning, en repræsentant fra skoleafdelingen og en skoleleder.

Skoledistriktsmøder

Hver skole indkalder i løbet af april måned distriktets

- talepædagog,
- skolepsykolog,
- sprogansvarlige pædagoger fra børnehaverne,
- børnehaveklasseledere,
- konsulenten for tosprogede elever,
- skolens kontaktlærer for tosprogede elever,

- skolens leder
- evt. skolens sekretær.

På dette møde gennemgås og overdrages hvert enkelt barn, der skal starte i børnehaveklasse i august måned. Ud over at finde de tosprogede børn med behov for særlig tilrettelagt undervisning i dansk som andetsprog, anvendes 5½ års screeningen til den generelle klassedannelse på de enkelte skoler. Den samlede vurdering af det enkelte barns forudsætninger ved skolestart har stor indflydelse på sammensætningen af velfungerende klasser.

Modtagelsesbørnehaveklasser / Sprogklasser

Fra august 2000 – juni 2002 oprettedes 3 klasser med hver ca. 12 elever, der blev samlet i sproghomogene grupper, 1 pakistansk, 1 tyrkisk og 1 kurdiske gruppe.

Siden august 2002 har der kun været etableret 2 klasser på grund af vigende behov. Eleverne samles fortsat så vidt muligt i sproghomogene grupper. Elever med andet modersmål end tyrkisk eller urdu/punjabi placeres i den klasse, der har plads.

Begge klasser har en dansk børnehaveklasselærer, men derudover undervises eleverne i den tyrkiske gruppe også af en tosproget lærer med tyrkisk, hhv. i den pakistanske gruppe af en tosproget lærer med pakistansk baggrund.

Integration fra første skoledag:

Alle elever har i forbindelse med klassedannelsen en plads i skolens almindelige børnehaveklasse. Modtageklasseelever deltager således straks sammen med hjemklassen i musik, gymnastik og legetimer. De første par måneder vil de øvrige timer imidlertid foregå i modtagelsesbørnehaveklassen.

Fælles mål og årsplaner

Mål for undervisningen i modtagelsesbørnehaveklasse skal opfattes som et tillæg til fælles mål for børnehaveklasserne.

Børnehaveklasselærerne udarbejder i fællesskab en årsplan for skoleåret. Det betyder, at alle temaer, emner, ekskursioner og oplevelser er ens for eleverne i modtagelsesbørnehaveklasse som for deres kammerater i hjemklassen. Undervisningsmetoderne vælges med udgangspunkt i elevernes individuelle, sociale og sproglige status.

Individuelle handlingsplaner

Hver måned mødes lærerne med skoledistriktets talepædagog og konsulenten for tosprogede elever. Her drøftes elevernes sproglige, sociale og personlige udvikling; bekymringer og forslag til løsning af evt. problemer fremlægges, og individuelle handlingsplaner for eleverne udarbejdes.

I takt med den enkelte elevs sproglige, personlige og sociale udvikling øges integrationen i hjemklassen. I løbet af foråret vil de fleste elever være fuldt udsluset. Enkelte elever har imidlertid brug for et lidt længere forløb og har mulighed for at fortsætte i 1. klasse sammen med kammeraterne fra hjemklassen med støtte fra sprogklassen. Såfremt det udover et sprogligt problem er et spørgsmål om modenhed, anbefales forældrene, at barnet fortsætter med endnu et år i en almindelig børnehaveklasse.

Udbygning af dansk som andetsprog

Selvom eleverne er klar til udslusning i almindelig klasseundervisning efter et intensivt forløb i modtagelsesbørnehaveklassen, betyder det ikke, at de er "udlærte" i dansk sprogbrug. En del tosprogede elever oplever at komme sprogligt til kort i forbindelse med overgang fra konkret til abstrakt undervisning (omkring 3. klassetrin) og i forbindelse med nye fag, krav til almen viden og omverdensforståelse.

Efter behov tilbydes tosprogede elever supplerende dansk som andetsprog i Sprogstøttecentret på den enkelte skole. Denne undervisning vil aldrig være tilstrækkelig til, at faglærerne kan læne sig tilbage i forventning om, at sprogstøtteundervisningen klarer hele opgaven.

Ishøj Kommune afholder derfor hvert år kommunale kurser om undervisning i klasser med tosprogede elever. Udgangspunktet er, at faglærere også er sprog-lærere og bør medtænke dansk som andetsprog, samt den interkulturelle dimension i fag og emner. For at sikre de bedste vilkår for alle elever arbejdes der med et holdningsmæssigt ressourcensyn i forhold til vore tosprogede elever.

Forældrene som nøgle til integration

I Ishøj Kommune har det været nødvendigt at finde alternative veje til at opnå forældrenes forståelse for folkeskolens virke og især betydningen af skole-hjem-samarbejdet.

Vi har haft mødreprojekter, som har været gennemført i både daginstitutioner og skoler. Gode erfaringer fra projekterne er nu implementeret det daglige virke. Desuden har vi afholdt en række temadage med emner, forældrene selv har ønsket drøftet. Netop dialogen er vigtig at holde i gang for at forebygge myter og fordomme - til fremme af integrationen.

Endelig har vi netop udgivet et inspirationsmateriale til forældre-

samarbejdet "Ej for skolen, men for livet... Kødets er dit, knoglerne er mine...", som består af en DVD, der indeholder videoklip og billedserier fra Danmark og Tyrkiet, samt et idékatalog, der findes som tekstfiler, som kan udskrives fra en computer.

Pigeprojektet²

Pigeprojektet startede som et projekt i 1999, men fortsatte som et permanent tilbud til piger med etnisk minoritetsbaggrund. Projektet er dels et tilbud om støtte til lektielæsning, dels støtte af socialpædagogisk karakter. Hvert år modtager ca. 50 piger fra Ishøjs skoler ugentlig støtte. Støtten varetages af en tosproget pædagog på fuld tid, samt 2 medarbejdere med hver 12 timer ugentligt.

Ishøj Kommunes integrationspolitik

Ishøj kommunes befolkningssammensætning er kendetegnet ved store indvandrergrepper, hovedsageligt fra Tyrkiet, Pakistan og Marokko (1970'ernes arbejdsmigranter, familiesammenførte ægtefæller og deres efterkommere), mens der kun er ganske få flygtninge bosat i kommunen.

I forbindelse med integrationslovens vedtagelse i 1998 i Folketinget blev det besluttet, at alle forvaltninger i Ishøj Kommune med udgangspunkt i egen praksis skulle beskrive deres politikker med henblik på en integrationsindsats. Delpolitikkerne

blev samlet og koordineret til et forslag til en integrationspolitik. Efter drøftelse og udtalelse i De Stående Udvalg og Integrationsrådet blev forslaget godkendt af byrådet 5. december 2000.

I efteråret 2003 blev der gjort status over Ishøj Kommunes 3 år gamle integrationspolitik. I perioden fra januar - marts 2004 foretog kommunen høringer om status og fremtid vedrørende integrationspolitikken. Høringssvarene er nu samlet ind, evalueret og vil indgå i revisionen af Ishøj Kommunes samlede Integrationspolitik, der vil blive behandlet i byrådet i juni 2004.

En samlet integrationspolitik er et vigtigt redskab til en helhedsorienteret indsats, ikke alene overfor 25% af kommunens borgere med etnisk minoritetsbaggrund, men overfor alle borgere, hvis en kooperativ integration skal lykkes.

Integrationspolitikken kan findes på Ishøj Kommunes hjemmeside: www.ishoj.dk

Mary-Ann Gordon Padovan
Konsulent for tosprogede elever
Ishøj Kommune

og

Lisbeth Byberg Hessner
Tale-hørekonsulent
Ishøj Kommune

Note 1: Ved tosprogede børn forstås børn, der har et andet sprog end dansk som modersmål, og som først ved kontakt med det omgivende samfund, eventuelt gennem undervisning eller andre pædagogiske aktiviteter, tilegner sig dansk.

Alle børn, der i det daglige har behov for og møder to eller flere sprog, betragtes som tosprogede, uanset niveauet af deres sprogfærdighed på de enkelte sprog. (Undervisningsministeriets definition 1997)

Note 2: Formål og nærmere beskrivelse kan indhentes hos konsulenten for tosprogede elever, Ishøj kommune.

Foto: Jan Kjær.
Mellemfolkeligt Samvirke

Christiania

- Fra kaserne til en by under Forsvarsministeriet

Af Jakob Reddersen

Christiania har gennem 32 år udviklet sig som en helt særlig og særegen del af København. Byen er ikke planlagt i ordets gængse betydning og er ikke bygget i den rationelle byggestil, som ellers præger nyere byudvikling. Christiania minder om en blanding af en kolonihave, en landsby, som ikke fik del i parcelhusvæksten i 1960'erne, et fæstningsanlæg, Tivoli og Roskilde Domkirke med knopskydninger efter tidens luner på den fredede middelalderkirke. Og frem for alt, har Christiania en helt særlig historie, som gemmer sig i stedets fysik - alt fra navne, steder, tilbygninger, genbrugte bygningsdele og pladser fortæller en historie, som uanset fremtidens udfordringer, er og bliver Danmarkshistorie. Selv Pusher-Street kan slås op på KRAK's. En landsby med egen forvaltning - ledningsnet registeret på CAD, egen offentlig sektor, og masser af uskrevne love.

Netop nu står Christianias fremtid igen på den politiske dagsorden - Christiania skal lovliggøres. Regeringen vil nu - en gang for alle - have styr på tingene. I det tidlige forår blev Pusher-Street ryddet af politiet, i juni forventes et nyt lovforslag og en ny helhedspalan at blive vedtaget i Folketinget. Står det til regeringen skal Christiania opdeles i forskellige ejerformer - andelboliger, almene boliger m.v. Bliver dette Christianias endeligt. Vil Christiania endnu engang rejse sig? Hvad går Christiania i det hele taget ud på?

Bådsmandsstrædes kaserne

København var som hovedstad og Kongens by et oplagt mål for fjendtlige angreb og beskyttelse af byen bag volde var en nødvendighed. Voldanlægget som vi kender det i dag - fra Kastellet over Østre anlæg, Botanisk have, Ørstedsparken, Tivoli, Christianshavn Vold til Christiania og Holmen, blev etableret op gennem 1600-tallet.

Arealet bag voldene, hvor Christiania ligger i dag henlå som inddæmmede vandområde. Indtil 1789 læssede man byens natrenovation af netop der, hvor Christianias hovedindgang kom til at ligge de første mange år - på hjørnet af Bådsmandsstræde og Prinsessegade - i et inddæmmede vandområde. Først da admiral-

Christianias egen biograf og forsamlingshus - Byens Lys

Københavns befæstning 1692

Københavns befæstning i dag

Illustration fra Christiniaudvalgets betænkning, marts 2004

tet klagede over lort i tovværket på opankrede skibe sluttede den praksis. Herefter fyldte man op med dagrenovation og senere med bygningsaffald og i 1836 kunne man bygge kaserne på grunden.

Indtil 1857 lå byen og dens militære anlæg indeklemt bag voldene. Herefter gik der hul på bylden, og byen spredte sig ud til søerne

og til brokvartererne. Store dele af voldene blev efterhånden gravet væk eller omdannet. Voldene lå bl.a. i vejen for Københavns nye Rådhus. I det hele taget begyndte industrisamfundet så småt at kræve sine forandringer og omdanne byen - i et langt stræk frem mod 1970'erne, hvor indstiens by så småt afløses af servicesamfundets by - den globale by.

Skurvogne blev en foretrukket boligform. Efterhånden blev hjulene fjernet, vogne blev sammenbygget med andre og udbygget.

Kasernen rømmes

I 1967 påbegyndte Forsvaret rømningen Bådsmandsstrædes kasserne på Christianshavn. Tiden var fyldt med opbrud og var ikke kun løbet fra det gamle forsvarsanlæg. Der var opbrud på mange andre fronter. Kvinderne var kommet på arbejdsmarkedet, nye uddannelser voksede frem, familiemønstre ændrede sig, velfærdssamfundet voksede frem, krav til boligen ændrede sig voldsomt. Autoriteter blev anfægtet, og ungdomsoprøret havde vundet fodfæste.

I sommeren 1971 – 100 år efter Socialdemokratiets fødsel – var rømningen af kasserne afsluttet og hele området lå hen uden at nogen i øvrigt havde gjort sig mange overvejelser om områdets fremtid. Dog var Socialdemokratiet på Københavns Rådhus med overborgmester Urban Hansen i spidsen altid på udkik efter byggegrunde til opførelse af almennyttige boliger. Væk med kassernebygningerne, ind med nye og moderne boliger og et større trafikgennembrud i volden – mellem Løvehuset og

Mælkebøtten. Urbanplanen på Amager var netop blevet opført – 5.000 gode store familieboliger med 2 parkeringspladser til hver husstand. På samme tid drømte protestgenerationen om alt andet end "Little-boxes" med pænt borgerligt og fremmedgjort liv. De besatte i stedet slum ejendomme for at bo sammen og være sammen om et liv, der ikke var forudsigeligt og pænt, og hvor fællesskabet var vigtige end boligstandarden. Konflikten med det socialdemokratiske bystyre var åbenbar – senere udtrykt af Weidekamp, der under et besøg på Christiania meddelte, at han havde kæmpet mod lokum i gården og koks i baljen, og at han derfor intet fremskridt kunne se her.

Den 26. september 1971 blev kræfterne sat i spil. Ikke særligt planlagt, men i et samspil af forskellige omstændigheder blev kasserne til Christiania. Hovedbladets redaktør Jacob Ludvigsen havde besøgt det ubevogtede område, og skrev sin artikel – "Emigrerer med linie 8". På kort tid var stedet besat og Christiania etableret – til stor overraskelse

for den nyudnævnte forsvarsminister Kjeld Olesen. Hans umiddelbare reaktion var rydning, men han indså snart, at det ville være umuligt at bevogte området indtil der kunne realiseres et nyt projekt på området. Altså fik Christiania sin første midlertidige opholdstilladelse.

Socialdemokraterne i Folketinget var i øvrigt stærkt betænkelige overfor Københavns Kommunes planer, og så hellere området brugt til Kunstakademi og Opera. Derfor levede Christiania i de næste mange år "på tålt ophold" og gav anledning til gentagne Folketingsdebatter, retssager og midlertidige opholdstilladelser.

Christiania under dannelse

Kasernen var bebygget med mange og meget forskelligartede bygninger. Her var alt fra store kassernebygninger og belægningsbarakker til varmecentral, laboratorier, gymnastiksale, krudthuse, lagerbygninger, garager og porthuse – noget der i den grad appellerede til fantasien og fremstod som kontrast til byggein-

Små selvbyggerhuse og skurvogne afløses efterhånden af mere gennemført bebyggelse.

dustriens masseproduktion. Christiania blev taget i besiddelse.

I begyndelsen var der selvsagt masser af huse at tage fat på, og rum at flytte ind i. Der var ikke store begrænsninger i hvem der flyttede ind, stemningen var liberal og åben og de første grafitti med slogans dukkede op – "De tamme fugle har længsler – de vilde flyver". På et skilt i hovedindgangen stod der "De forlader nu EF". Drømmen om det nære samfund og det nye samfund var i sin vorden – en subkultur der markerede afvigelse fra standarder og main-stream.

Langsomt men sikkert begyndte kasserens nybyggere at sætte sit præg og omdanne de stramt disponerede bygningsanlæg. Varmecentralen blev til biografen "Byens Lys". Garager blev til boliger. Bygninger fik ny vinduespartier, kviste og altaner. Der blev etableret købmandsbuik, byggemarked, grøntsagsbutik, badehus, sundhedshus, teater- og musik scener, samt meget mere. Iværksættere havde kronede dage. "Landetatens Laboratorium"

blev til Mælkebøtten og teksten over indgangen ændret til "Landet Labora". Mellem husene voksede træer op på fundamenterne af nedrevne bygninger (Fremtidsskoven). Der kom kanoer og nøgne mennesker i voldgraven. En overgang blev Christianias egen skole etableret, men den opgave blev dog hurtigt overtaget af institutioner ude i byen. Husenes navne understregede tidens tænkning – Nirvana, Den kosmiske Blomst, Luftkastellet, Månefiskeren, Stjerneskipet og Fredens Ark.

Børnehuset blev indrettet på Børneengen – vuggestue og børnehave blev drevet af en fællesskassen, der gradvist udviklede sig til Christianias offentlige sektor – for egen regning og uden offentlige tilskud. Efterhånden blev der behov for fritidshjem, byggekonto, info-café og børneteater. En mangfoldighed af menneskeligt engagement og indretning af bygninger.

Efterhånden fik Christiania en mere fast form. De, som boede i husene, blev boende, blev ældre og fik behov for mere plads og bedre faciliteter. Ikke fordi drømmen om det enkle og anderledes liv forsvandt, men der kom jo børn i rigelige mængder og behov for større stabilitet. Hvor det f.eks. i begyndelsen var op til hvert enkelt område at tømme affaldet i de store containere, så blev der efterhånden etableret et særligt skraldehold, som i dag efter 30 år har fået status særlig genbrugsplads under det officielle R-98. Badehuset ligger samme sted som altid, det samme med Indkøberen og Grøntsagen. Byen fik efterhånden en fast men uplanlagt struktur – bevares med løbende ændringer, men alligevel. Historien har genskabt en etableret landsby i hjertet af København. Enestående for København, anderledes end det nyrenoverede Holmen, helt anderledes end Urban-planen, hvor der bruges langt flere kroner på renovering og forbedringer end beboernes huslejer strækker til. På

Christiania er der heller ikke altid penge nok til den nødvendige vedligeholdelse, og der kan hverken optages realkreditlån eller ydes støtte fra Landsbyggefonden. Boligen finansieres helt overvejende privat, selv om der på papiret ikke er privat ejendomsret.

Skurvogne og udbygning

Allerede tidligt i Christianias historie dukkede skurvognene op som boligform. Pladsen var ved at blive trang, og der hvor der endnu var plads, var opgaven mere end almindelig krævende. I en blanding af cirkusromantik og praktisk løsning dukkede fænomenet op – skurvognslandsbyer blev dannet bag Mælkebøtten og på Børneengen. Løsningen var billig og enkel. Landlige omgivelser blev gradvis taget i brug – også langs søen – efterhånden som pladsen blev trang. Skurvogne spredte sig langs voldene, på åbne pladser og på Dyssen på den anden side af voldgraven.

Investeringen var begrænset og i øvrigt i overensstemmelse med den usikkerhed, som der fortsat var omkring Christianias eksistens. Og med hensyn til de bevaringsværdige volde – en skurvogn kunne let flyttes med en traktor, og alt ville være som før. Men efterhånden som Christiania fik etableret sig og sikret sig ret til at blive i området, begyndte skurvognene at få tilbygninger og ændre karakter til etablerede småhuse. Som tiden gik, forsvandt hjulene og den oprindelige karakter. Så hellere et ordentligt hus frem for en faldefærdig skurvogn. Byggeriet tog fart og her gjaldt hverken planlov eller fredningsbestemmelser. Og Christianias indre demokratiske struktur egner sig meget lidt til at være myndighed i den slags anliggender. På Christiania er der frihed og rummelighed og ikke tradition for begrænsninger. Og enighed i denne slags anliggender er ikke indlysende – for hvad vægter højest – en gammel vold eller et konkret boligbehov? Og hvor

ydmygt et hus må der ligge ved voldene – eller hvor fantasifuldt skal det være?

Selvforvaltning

Gennem Christianias historie har områdets selvforvaltning været et både centralt og ofte anvendt begreb, som skulle holdes i hævd og udgøre det helt særlige ved Christiania. Med lige dele ideologi og erkendelse af nødvendighed udviklede Christiania en infrastruktur, som er helt særlig for Christiania.

Alt ordnes internt – i princippet uden indblanding udefra. Det gælder både, hvad angår rettigheder eller pligter, og hvad angår drift af fælles aktiviteter eller fælles regulering. Men det holder kun til en vis grad. Værtshusene er momsregistrerede og har både næringsbrev og værtshusbevilling. Andre virksomheder er momsregistrerede, og der er indgået rammeaftaler med Forsvarsministeriet om byggeri og betaling af el, ejendomsskat, renovation m.v. Der er Christianitter, som arbej-

der ude i byen og der er dem på overførselsindkomst. Der er ikke en fasttømret fællesøkonomi som på Tvind. Det hele holdes sammen i en demokratisk struktur med fællesmødet, virksomhedsmødet (en slags økonomiudvalg) samt områdemøder og byggekortet. Møder som i princippet kun kan træffe beslutninger i enighed (konsensus), men som trods konflikter træffer beslutninger, der til gengæld ikke altid efterleves.

Så selvforvaltning er bl.a. retten til selv at bestemme indenfor rammeaftaler, som indgås med Forsvarsministeriet – selv om der langt fra er konsensus om, at nogen kan indgå den slags aftaler med ministeriet. Omvendt kræver det ikke konsensus, når en virksomhed lader sig momsregistrere eller hvis det handler om retten til fri udfoldelse – f.eks. byggeri af et hus.

Selvforvaltning er også administration af fællesøkonomien, der hviler på dels en relativt lav husleje/brugsleje, hvor alle betaler det samme beløb – uanset hvordan man eller har indrettet sig.

Børnehuset er drevet for Christianias egne midler og uden kommunal støtte.

Christiania har sit eget affaldssystem. Affald sorteres og der er indgået en særlig aftale med R-98 – kommunens officielle system.

Multikulturel inspiration og postmoderne anvendelse af forskellige fragmenter ses overalt. Her et tibetansk tempel – i børnehuset er vinduer f.eks. lavet af støbeforme fra B&W-Motor

Små selvbyggerhuse bredte sig ud langs voldene – på ydersiden af voldanlægget.

Dels bidrag fra virksomhederne, der betaler efter evne og ideologi. Aktiviteterne begrænses af fællesøkonomiens størrelse, og det er en generel holdning, at bygninger hellere må forgå end at offentlig økonomi indblandes.

Selvforvaltning er sidst, men ikke mindst den enkeltes ret til at slippe sine kræfter løs – hvor muligheden sig byder – og hvor

andre Christianitters mere eller mindre hævdvundne rettigheder ikke trædes under fode.

Denne komplekse selvforvaltningsstruktur har skabt en fysisk struktur med virksomheder, der ikke ville overleve under almindelige betingelser udenfor plankeværket. Der er også institutioner og badehus, som ville have en anden udformning, hvis de havde være kommunale og en frodig om mangfoldig bydannelse.

Selvforvaltningen er på den måde den nerve, som gør Christiania anderledes. Men som det også udtrykkes i byen fysik, så er det ikke alle problemer, der kan løses indenfor denne noget særprægede struktur – ultra-liberalistisk med etablerede rettigheder med fællesskab og brugsret som bærende princip. Paradoksalt.

Op gennem 1990'erne holdt et stadig mere etableret Christiania på overfladen stand overfor det omgivne samfund. Med kombinationen af en overdreven vækst i hashmarkedet og den borgerlige regerings tiltræden, blev den hidtidige konsensus-tilstand afløst af åben konflikt.

Hvorhen efter 32 år?

Efter den borgerlige regerings tiltræden den 27. november 2001 blev der på mange måder markeret et stilskift. Således blev også Christianias fremtid til en del af selve regeringsgrundlaget, da det reviderede regeringsgrundlag blev formuleret i foråret 2003. Under afsnittet om "Mere Tryghed og øget retssikkerhed" omtales forholdene på Christiania sammen med planer om skærpelse af stafferammer i straffeloven, fjernelse af voldelige ægtefæller og seksuelle overgreb mod børn samt fremme af større effektivitet indenfor politiet. I afsnittet om Christiania står der:

"Regeringen vil ikke tolerere den åbenlyse hashhandel og andre ulovligheder på Christiania. Området skal være en levende og åben

bydel for alle – med en blanding af boliger, erhverv samt sociale og kulturelle institutioner. Regeringen vil derfor fremsætte forslag om normalisering og udvikling af Christiania-området. Hashhandel skal bringes til ophør. Der skal etableres sædvanlig infrastruktur. Ejerskabet til jord og bygninger skal ændres med en blanding af forskellige ejerformer. Og de bygninger, der skal bestå, skal moderniseres, så de overholder de sædvanlige bygningsstandarder. Ikke bevaringsværdige byggeri på voldene skal fjernes."

Siden da er hashhandlen stoppet, og der er fremlagt en handlingsplan for udvikling af Christiania. En plan, som stort set alene vedrører bygninger og voldene. Ikke alt det med Christianias indre liv – selvforvaltningen og drømmen om at ville selv – uafhængigt af omverdenen og dens lokkende penge til boligsikring, bygningsforbedring eller drift af postvæsen, daginstitutioner eller kulturelle projekter. Alt det som Christiania i virkeligheden er – eller drømmer om at være.

Paradoksalt nok skal en række lovligt og godkendte bygninger på voldene fjernes og Christianias hævdvundne rettigheder i vid udstrækning tilsidesættes – paradoksalt fordi hele udgangspunktet for initiativet fremgik under overskriften "Mere tryghed – øget retssikkerhed." Og det frivillige engagement omkring løsning af offentlige opgaver synes ikke at gøre indtryk på en borgerlig regering.

Et afgørende element i regeringsudspillet vedrører imidlertid de fremtidige ejerforhold til området. Her lægges der op til en konflikt mellem Christianias opfattelse af den kollektive brugsret og regeringens plan om udstykning af Christiania i flere ejer-/andelsforeninger, som tilbydes de nuværende beboere.

Erfaringer fra alle andre boligområder er, at der – så snart privatejendomsretten eller andelsboliger afløser den fælles

ejerform, så ændres den sociale balance væsentligt. Det kendes fra både kolonihavebebyggelser, byfornyelsesområder og salg af kommunalt ejede boliger. Den sociale struktur og dermed rummelighed går fløjten. Christiania ønsker en organisering som fond. Regeringen ønsker at fremme det individuelle ansvar gennem ejendomsretten.

Fremtiden for Christiania afklares i de kommende år. Muligvis gennem endnu en opslidende retssag – muligvis gennem nye initiativer fra Christianias side. Muligvis som en magtdemonstration mod de uvrerne unger, der nægter at følge lovforslagets frister for anmeldelse af individuelle rettigheder til hver sin lille bid af kagen.

Christiania vil sikkert bestå i fremtiden – i en eller anden form. Bliver det et Christiania for de mere velstillede eller et Christiania i en langt mere friseret udgave, så vil København blive en fattigere og mindre spændende by. Christiania har historisk set samlet mange grupper – fra eventyrer til dem, der ikke har haft andre muligheder. Det er det, der har været et helt afgørende træk i den multikulturelle og rummelige landsby, som Christiania hidtil har været.

*Jakob Reddersen
Lic. Scient. Pol.*

Beboer på Christiania 1976-93, fra 1982-92 hovedkasserer for Christianias fællesøkonomi, kandidat med speciale om sammenligning mellem Christiania og Urbanplanen, licentiat på afhandling om byudvikling i Kongens Enghave/Sydhavnen (1992), tidligere forretningsfører i boligselskabet AKB og bydelschef i Kongens Enghave bydel.

Alle fotos af forfatteren

Ashura-optøget 2003. Banneret viser navnene på profeten Mohammeds familie.

En irakisk helligdag i København

Af Marianne Holm Pedersen

I februar 2004¹ afholdt irakere i Danmark den shi'a-muslimske helligdag muharram. Denne artikel beskriver, hvordan helligdagen blev fejret i en københavnsk sammenhæng. Artiklen viser, hvordan praktiseringen af højtiden symboliserer tilknytning til en irakisk og muslimsk kulturel baggrund, samtidig med at den i relation til sin praktisering her i landet i nogen grad synes at blive tilpasset en dansk ramme.

Man ser det ikke umiddelbart, når man kører igennem Københavns nordvest kvarter, men inde i flere af de gamle fabriksbygninger befinder der sig i dag muslimske foreninger og "moskeer", hvortil der jævnligt strømmer familier fra hele Storkøbenhavn. Disse foreninger udgør samlingspunkter både for praktiserende muslimer og folk, der blot ønsker at have kontakt med andre fra deres oprindelsesland. I vinteren 2004 deltog jeg i forbindelse med opstarten på et ph.d. projekt i en gruppe irakiske kvinders aktivite-

ter ved den 10 dage lange shi'a-muslimske helligdag muharram. Ph.d. projektet blev udviklet i forlængelse af forskningsprojektet "Indvandreres brug af traditioner ved 'skabelsen af hjem' i Danmark", som jeg udførte under Dansk Folkemindesamlings forskningsprogram "Indvandring og kulturmøde".² Dette projekt beskæftigede sig med, hvordan afholdelsen af forskellige traditioner relaterer sig til opfattelser af identitet og tilhørsforhold.

I denne artikel vil jeg beskrive mine indledende observationer

af, hvordan den irakiske helligdag afholdes i forskellige københavnske rum. Jeg viser, hvordan praktiseringen af højtiden symboliserer tilknytning til en irakisk og muslimsk kulturel baggrund, samtidig med at den i takt med sin praktisering her i landet på nogle måder synes at blive påvirket af en dansk ramme. Inden da er det dog nødvendigt kort at diskutere indvandreres fejring af højtids-traditioner i det danske samfund.

Fejringen af højtids-traditioner

Når vi taler om indvandreres fejring af højtids-traditioner i Danmark, fokuseres der ofte på, hvordan indvandreres traditioner adskiller sig fra danske traditioner og hvordan de dermed udtrykker en tilknytning til andre steder og andre kulturelle baggrunde. Det at vedligeholde traditioner er dermed udtryk for en bestemt identitet og medlemskab i et særligt fællesskab. Imidlertid er kultur og traditioner faktisk aldrig statiske, men forandrer sig over tid i forhold til forskellige sociale sammenhænge. Kultur er således ikke noget, mennesker bare har. Tværtimod er det noget, de løbende skaber og genskaber – eller udfordrer og fornægter (Liep & Olwig 1994). Det samme gælder traditioner. Selvom ordet tradition implicerer en form for historisk kontinuitet, så skabes mange traditioner løbende i forhold til ændrede samfunds- og leveforhold (Hobsbawm & Ranger 1983). De traditioner, vi fejrer, repræsenterer altså mindst ligeså meget de værdier og normer, der har betydning i nutiden, som de værdier og normer, der havde betydning i den fortid, der fejres. I forhold til indvandreres fejring af traditioner i det danske samfund bliver det interessant både at se på, hvordan disse kan symbolisere tilknytning til andre steder, samtidig med at deres praktisering her i landet måske skaber en relation til det lokale samfund.

Irakere i København

Ifølge Danmarks Statistik boede der pr. 1. januar 2004 ca. 25.500 irakiske flygtninge og efterkommere i Danmark. Dette høje tal betyder, at irakerne for tiden ikke blot udgør den største gruppe flygtninge i landet, men også den tredje største gruppe af alle indvandrere. Nationaliteten iraker er dog en bred kategori, der dækker over forskellige etniske og sociale tilhørsforhold. Som mange nu

vil vide, er hovedparten af den irakiske befolkning shi'a-muslimer, men også sunni-muslimer, kurdere, turkmenere, assyrere m.fl. lever i Irak. Denne variation i etnisk-religiøs baggrund findes også blandt irakere i det danske samfund.

Uanset baggrund er næsten alle irakere i Danmark kommet hertil enten som flygtninge eller ved hjælp af familiesammenføring. Hovedparten af flygtningene kom hertil efter afslutningen på krigen mellem Iran og Irak i 1988 eller som følge af Golfkrigen i 1991 og den efterfølgende embargo mod Irak. Ofte er migrationen foregået således, at enlige mænd eller familiefædre er flygtet hertil og har fået opholdstilladelse, hvorefter de har søgt familiesammenføring til deres hustruer og børn og eventuelt også til deres forældre. I København bor irakerne spredt, men også koncentreret i boligområder, hvor der er mange indvandrere: Mjølnerparken, indre Nørrebro og Amager er blot tre eksempler på sådanne områder.

Blot fordi irakiske flygtninge i København stammer fra den samme nationalstat, skal det ikke tages for givet, at de ønsker at omgås andre irakere. Nogle undgår helt kontakt med det irakiske miljø, mens andre frekventerer de irakiske foreninger, der eksisterer i København. Nogle foreninger er kulturelle og sekulære, mens andre er bygget op omkring et muslimsk fællesskab. Det irakiske miljø er dog netop nu inde i en periode, hvor mange ting ændres. Saddam Hussains fald har mulig-gjort, at flere kan tage tilbage til Irak for at besøge slægtninge og se, hvilke muligheder der eksisterer for en eventuel fremtid i Irak. Dette gør det sværere for irakiske foreninger i København at overleve, da mange medlemmer gerne vil spare op til rejser og derfor ikke længere kan donere så mange penge til foreningernes overlevelse. En af de begivenheder, der dog stadig kan samle

mange shi'a-muslimske irakere, er helligdagen muharram.

Baggrunden for muharram

Muharram er navnet på den første måned i det islamiske år. For shi'a-muslimer er de første 10 dage i måneden desuden årets vigtigste helligdag, der til en vis grad kan sammenlignes med den kristne påske. Helligdagen er en sørgeperiode, hvor man mindes martyren Hussain, der blev dræbt i år 680. Hussains død er ganske vigtig, da den hænger tæt sammen med skellet mellem shi'a og sunni islam. Dette skel tager udgangspunkt i de historiske uoverensstemmelser om, hvem der skulle efterfølge profeten Mohammad. Den gruppe, der senere blev kaldt sunni-muslimer, foretrak at efterfølgeren blev udvalgt blandt de bedst kvalificerede mænd. For den gruppe, der blev til shi'a-muslimer, var det snarere af betydning, at personen stammede fra Mohammads slægt. Hussain var Mohammads barnebarn og blev som sådan udpeget af shi'a-muslimerne som profetens rette efterfølger. På en rejse ved Kerbala i Irak blev Hussain og hans følge imidlertid overfaldet af den daværende sunni-muslimske leder, der ønskede at forhindre Hussains adgang til magten. Ifølge historien blev Hussain og hans følge belejret i ti dage. Flere blev dræbt undervejs, men på tiendedagen – dagen, der kaldes ashura – blev Hussain selv dræbt. Siden da er muharram blevet etableret som en sørgeperiode, hvor praktiserende shi'a-muslimer gerne bærer sort tøj. Det siges også, at man ikke bør gifte sig i denne periode, ligesom man ikke laver store investeringer eller køber nye ting til husholdet. Det skal dog understreges, at på samme måde som danskerne i varierende grad fejrer jul, er det også forskelligt, hvordan shi'a-muslimer vælger at forholde sig til muharram.

Muharram i København:
Bayt Ali

For de, som ønsker at fejre muharram, giver moskeen Bayt Ali (Alis hus) i København en mulighed. Den relativt nye moske deles af irakiske, iranske og libanesiske shi'a-muslimer. Under muharram afholdes der således hver dag aktiviteter på både arabisk og persisk. Moskeen befinder sig i en gammel fabriksbygning, hvor fabrikshallen nu er blevet til et stort rum med tæpper på gulvet. I anledning af helligdagen er væggene pyntet med store bannere, som folk selv har medbragt fra Mellemøsten. BANNERNE bærer illustrationer af Hussains belejring i Kerbala eller citater om Hussain.

I løbet af de 10 dage i muharram er der hver dag mulighed for at samles og læse historierne om de mennesker, der blev dræbt under belejringen. For de irakiske kvinder begynder læsningen ved 16-tiden, hvor en kvinde holder oplæg ("prædiken") om de begivenheder, der skete den pågældende dag i år 680. Talen indeholder fortællinger om begivenhederne og relaterer dem også til livet i dag. Efter denne tale reciteres historien i religiøse sange og læsning. I perioder slår kvinderne sig symbolsk ved med en hånd at klappe sig på brystet for at symbolisere sorg. Nogle kvinder græder, men holder dog

Ashura-optoget 2003. Processionen passerer Dronning Louises Bro.

op, lige så snart historien er slut. I de sidste fem dage opføres også mindre skuespil, hvor fortællingerne dramatiseres.

Hele seancen varer ca. to timer. Efter afslutningen går nogle hjem, mens andre bliver siddende og lytter til iranernes aktiviteter. Når de irakiske mænd mødes om aftenen, fyldes moskeen for alvor, da både mænd, kvinder og børn er tilstede. Mange har ikke mulighed for at komme til hverdag, så især i weekenden er stedet så proppet, at man sidder skulder ved skulder på gulvet. Da moskeen to gange om dagen serverer mad til de hundreder af tilstedeværende, giver det et enormt arbejdspress til de mænd, der står i køkkenet.

Genskabelsen af et irakisk rum

Nogle kvinder kommer ikke i moskeen og vælger hellere at besøge et af de andre steder, hvor muharram bliver fejret. Flere kvinder har lejet fælleslokaler i deres boligforening og inviterer deres bekendte og andre interesserede til at komme der. De aktiviteter, der finder sted, er stort set de samme som i moskeen: Man holder tale ("prædiken"), reciterer, synger og udtrykker sorg. I hvert tilfælde er det dog arrangøren, der har størst indflydelse på, hvad der

skal foregå. Eksistensen af mange forskellige steder viser altså, at der blandt de praktiserende irakere ikke nødvendigvis er enighed om traditionen.

For en dansk nybegynder er det hver gang som at træde ind i en anden verden, når man kommer ind i et rum, hvor der holdes muharram. Boligforeningernes fælleslokaler mister deres sædvanlige "konfirmationskarakter" og bliver tilpasset formålet ved at få lagt tæpper på gulvet (som folk har med hjemmefra), trukket gardinet for (så kvinderne kan sidde uden tørklæde), hængt bannere på væggen og opstillet en mikrofon. Højtiden og rummet bliver altså så vidt muligt genskabt her, som det ville have set ud i Irak. De aktiviteter, der foregår, er shi'a-muslimske ritualer, men som en libanesiske kvinde gør mig opmærksom på, er det i stor udstrækning også lokale irakiske traditioner, der bliver fejret.

Det er dog ikke kun det religiøse, der er i højsædet. Muharram er i lige så høj grad en social begivenhed, hvor folk fra nær og fjern samles samme sted. Man møder venner, familie og folk, som man ikke har set i lang tid. De, som bor lidt længere væk fra byen, finder som nævnt lejlighed til at deltage i weekenden og over-

Kvindernes del af Ashura-optoget 2003.

natter måske hos deres slægtninge i København. Alt i alt skabes et irakisk socialt miljø – men også et dansk socialt miljø. De irakere, der samles, har nemlig alle til fælles, at de bor i det danske samfund og lever deres dagligdag i Storkøbenhavn. Når muharram-traditionen i årevis fejres i København, bliver den sandsynligvis med tiden mere og mere knyttet til lokale steder og samværet med folk, der også bor her. På denne måde relaterer traditionen sig både til en irakisk baggrund og en dansk nutid (jf. Werbner 1990). Denne proces synes også at finde sted i forhold til de aspekter af muharram, som foregår i den offentlige sfære.

Ashura-optoget

På ashura, den tiende dag af muharram, afholdes traditionelt et optog. Ashura-optoget blev i år omtalt i medierne, fordi shi'a-muslimer for første gang i 30 år kunne afholde optoget i Kerbala i Irak, byen hvor Hussains belejring i sin tid fandt sted. Desværre skyldtes opmærksomheden hovedsageligt, at en række bomber sprang og dræbte flere hundrede deltagere i optoget. Hvad de færreste bemærkede var, at også på Nørrebrogade i København blev det årlige optog afholdt. Ifølge politiets optælling deltog der i

2003 ca. 3-4000 mænd, kvinder og børn, mens antallet i 2004 måske var lidt færre.

Optoget starter fra Israels Plads, hvorefter processionen bevæger sig ad højre vejbane ud ad Nørrebrogade, mens Københavns politi holder styr på demonstranterne og trafikken. Ved Jagtvej støder en mindre gruppe til, det er deltagere fra en pakistansk moske i området. Endemålet for alle er en lille plads ved Nørrebro station, hvor man samles til taler.

Forrest i den irakisk/iranske del af optoget går en mand med et stort sort flag, hvorpå der på arabisk står "Imam Hussain". Efter ham følger en gruppe små drenge og unge mænd, hvorefter kommer en gruppe imamer og de øvrige mænd. Efter mændene følger kvindernes gruppe, der i år består af mange unge kvinder, men også mødre og børn følges ad. Optoget er en social begivenhed, som mange af de unge gerne vil deltage i. Bagerst går de mødre, der har barnevogn med. Alle kvinder bærer tørklæde og er klædt i sort, for eksempel enten i lange frakker eller abaya, en sort irakisk klædedragt, der bæres ud over tøjet og dækker hele kvindens krop. Denne klædedragt er ikke hverdagsbeklædning for alle kvinderne. Mange har kun abaya på, fordi lejligheden påbyder at bære

sort. Et par unge kvinder nævner endda, at de ikke plejer at gå med tørklæde, men har det på, fordi det hører med til begivenheden.

Mens processionen bevæger sig fremad, synger deltagerne engang imellem religiøse sange eller de råber slagord på arabisk ("ya Hussain"). De største bannere, som flere deltagere bærer, har alle arabisk tekst eller illustrationer af slaget i Kerbala. For de danske tilskuere på Nørrebrogade er det altså højst sandsynligt fremmedheden, der falder i øjnene, når optoget kommer forbi. Ikke desto mindre er optoget faktisk i nogen grad præget af det der foregår i København frem for i Bagdad.

Optogets budskaber

Som antropologen Gerd Baumann skriver, bliver en tradition eller et ritual som ashura-optoget næsten uundgåeligt påvirket af den sammenhæng, det foregår i (1992:100). Blandt andet vil bevidstheden om et bestemt publikum påvirke hvordan traditionen udføres. Udover at forstå ashura-optoget som en shi'a-muslimsk tradition, hvori deltagernes muslimske og irakiske baggrund levnedegøres, kan optoget altså også læses som en dialog med det danske samfund, hvor krav om anerkendelse og adgang til den offentlige sfære udtrykkes (Baumann 1992:100). Måden hvorpå

ashura-optoget her påvirkes af den københavnske kontekst, illustreres især af to forhold.

For det første er optogets arrangører meget opmærksomme på at oplyse tilskuerne om, hvad der foregår. Længs hele ruten deler unge mænd sedler ud til forbigående. Sedlerne fås på dansk og arabisk, og de forklarer til publikum (danskere såvel som andre indvandrere), hvad ashura handler om. På sedlerne nævnes desuden, at de grundlæggende budskaber i både islam og kristendom er de samme. En lignende kommunikation foregår ved det afsluttende arrangement ved Nørrebro station. Her indledes talerne med et længere indlæg på dansk, hvor en kvindelig dansk konvertit fortæller om historien bag ashura og hvad Imam Hussain betyder i dag. De efterfølgende indlæg er på arabisk, men den givne information viser, hvordan optogets arrangører i høj grad er opmærksomme på at kommunikere med et eksternt publikum.

For det andet er flere af følgets bannere faktisk skrevet på dansk. Bannere har for eksempel følgende ordlyd:

”Ashura er et symbol på velsignelse og fred i hele verden og siger nej til undertrykkelse og slaveri”

”Budskabet med Imam Hussains ashura er et kald efter frihed og retfærdighed”

”Ashura symboliserer menneskerettigheder og modsiger undertrykkelse”

”Verdens ledere, I må ikke være et redskab til undertrykkelse for jeres folk, men I skal sørge for retfærdighed og gavmildhed”

De fire citater viser, hvordan retorikken på bannere breder sig ud over den specifikke religiøse begivenhed. Snarere end at omhandle den historiske sammenhæng, forbindes ashura med værdier, der er gældende i nutiden.

Et banner. Ashura-optoget 2003.

den, såsom menneskerettigheder, frihed og retfærdighed. Bannere taler dermed både ind i en generel dansk diskurs og ind i en mere specifik politisk situation, der også relaterer sig til aktuelle begivenheder i Irak. Interessant er det altså, at mens de mere specifikt religiøse bannere bibeholdes på arabisk, søger bannere på dansk at aktualisere nogle emner, som også det omkringstående publikum har en mulighed for at relatere sig til. Både information og bannere kommunikerer, at den shi'a-muslimske gruppe forstår sig som en del af det danske samfund.

Afrunding

Min analyse af de iagttagelser, som jeg har præsenteret, er stadig på et begyndende stadie. Der synes dog at være tendenser, der peger imod, at selvom aktiviteterne omkring muharram og ashura højtideligholder en muslimsk højtid, så påvirkes traditionen, dens udførelse og de rum, den udføres i, af det faktum, at begivenheden finder sted i det danske samfund. Et af de spørgsmål, som der bør arbejdes videre med, er i hvilken

grad dette påvirker deltagernes egen forståelse af traditionen. På nuværende tidspunkt understreger nærværende artikel blot vigtigheden af videre forskning om, hvordan samfundets forskellige grupper påvirkes af livet i det multikulturelle samfund.

Marianne Holm Pedersen
ph.d. studerende
Institut for Antropologi
Københavns Universitet

Alle fotos af forfatteren.

Note 1: Den islamiske kalender er ca. 11 dage kortere end det gregorianske år, så datoen for muslimske helligdage flytter sig hvert år ca. 11 dage frem.

Note 2: For nærmere information om Dansk Folkemindesamling – som i år har 100 års jubilæum – se www.dafo.dk

Litteratur

Baumann, G 1992: Ritual implicates 'Others': rereading Durkheim in a plural society. I D. de Coppet, red: Understanding Rituals. London: Routledge.

Hobsbawm, E. & T. Ranger, red 1983: The Invention of Tradition. Cambridge: Cambridge University Press.

Liep, J. & K.F. Olwig 1994: Kulturel kompleksitet. I J. Liep & K. F. Olwig (red): Komplekse liv. Kulturel mangfoldighed i Danmark. København: Akademisk Forlag.

Werbner, P 1990: The Migration Process. Capital, gifts and offerings among British Pakistanis. New York: Berg.

Et geografisystem på seks bogstaver?

Send mig gratis til gennemsyn

- ☐ Vulkaner og jordskælv ☐ Vejr og uvejr
☐ Verden er skæv ☐ Du store verden
☐ Skabt af is, vind og vand ☐ Globus-folder
☐ Globus-plakat

NAVN _____
SKOLE _____
GADE _____
POSTNR./BY _____

Gyldendal • Klareboderne 5 • 1001 Kbh K
Bestil også på tlf. 33 75 55 60 • fax 33 75 57 22
eller på www.gyldendal.dk/uddannelse

■ **Globus er et nyt** og anderledes geografisystem, der lærer eleverne at tage stilling til, hvad verden betyder for dem.

■ **Systemet består af** seks grundbøger, som behandler hvert deres tema. *Du store verden* er den senest udkomne bog, men egner sig fantastisk som introduktion til faget i 7. klasse.

■ **I *Du store verden*** bliver eleverne taget med på rejse verden rundt, så de får det globale overblik og en fornemmelse af, hvad geografi er, og hvad faget kan bruges til.

■ **Hver bog indleder** med en spændende fiktional, som gør emnet nærværende og relevant, og de mange geoaktiviteter lærer eleverne at arbejde med det faglige stof.

■ **Til hver grundbog** er der en lærervejledning og kvalitetskontrollerede links på www.globus.gyldendal.dk

GYLDENDAL

Det vietnamesiske kulturelle fællesskab i Danmark

- En personlig beretning af en dansk-vietnameser

Af *Vân-Khanh Dang*

Artiklen er en meget kort gengivelse af herboende vietnamesernes liv, i håb om at bidrage til den gængse opfattelse af den multikultur, som ubemærket har slået sig fast i det danske samfund.

For at kunne forstå det vietnamesiske kulturelle fællesskab som en del af det multikulturelle samfund, som er Danmark blevet, skal forhistorien fortælles. Vietnamesisk kultur var over 4.000 år gammel. I gennem den lange historie havde landet og befolkningen haft et meget langvarigt, fremmed herredømme. Men den vietnamesiske befolkning havde formået at holde fast på deres land og sig selv for at overleve og opfylde drømmen om at udkæmpe kolonimagterne. Det havde de gjort med kineserne efter 1.000 år, og franskmændene efter 100 år. Men den 30. april 1975 mistede den sydvietnamesiske republik sin landsdel til den nordvietnamesiske kommunistiske styre. Hele det sydvietnamesiske samfund kollapsede. Mange sydvietnamesere frygtede for den uundgåelige politiske udrensning foretaget af det umenneskelige kommunistiske styre fra nord; de flygtede i kaos ud af landet i håbet om at kunne finde friheden i et demokratisk land. Mange døde under flugtforsøget. Andre mistede al deres nærmeste familie. Det var første gang i den lange vietnamesiske historie, at en stor gruppe af vietnamesere forlod deres hjemland. Deres status blev ændret fra den ene dag til den anden, fra at

være stolte vietnamesere til at være (båd)flygtninge.

Mens man er i sit eget land, bliver behovet for det sociale fællesskab lagt ind i de daglige aktiviteter, som arbejde, skole, indkøb, kontakt med familie og venner, fritidsinteresser m.v. Pludselig bliver behovet alvorligt på grund af en politisk omvæltning eller en historisk forandring. Jeg vil vove at påstå, at for en gruppe indvandrere eller flygtninge, hvor dagligdagen er en kamp for integration i det lokale samfund, er behovet for det sociale fællesskab med landsmænd af enten samme kulturelle eller religiøse baggrund en nødvendighed i lighed med det basale behov for mad og drikke. Når de basale, fysiske behov er opfyldt, er det sociale fællesskab med landsmænd der til at opfylde det åndelige behov. Hvis man kigger sig omkring, finder man bl.a. en stor del af danske immigranter i Solvang, Californien, USA, der opbygges som en dansk landsby fra det sidste århundrede.

Den gruppe vietnamesere som nåede ud til friheden, bestod af mange slags mennesker: lige fra højt intellektuelle, rige, internationale, rejsevanter, højtstående generaler til fodsoldater, fattige, analfabeter; lige fra gamle, som havde oplevet krigen

i hele deres liv til spædbørn, som døde hos moderen. De blev alle modtaget med åbne arme i den vestlige verden, som dengang var godmodig og solidarisk med folk i nød. Mange gamle tilknytninger til den tidligere kolonimagt Frankrig blev genoptaget. Andre fandt deres favorit værtsland som England, Tyskland. Andre igen hørte om det lilleputland, som havde en dronning og to små prinser: Danmark. Vi, som valgte dette dengang, ville ikke gøre det om igen, hvis vi fik et nyt valg! De første 100 bådflygtninge plus en gruppe børn og unge på ca. 208 personer ankom til Danmark i sommeren 1975. Siden da blev det til flere end 14.000, som nu bor spredt over hele landet, med stor koncentration i storbyområder som København, Odense, Århus, Ålborg.

Som en del af det vietnamesiske fællesskab kan jeg se nogle karaktertræk, der er med til at sikre fællesskabet, i sammenligning med andre minoriteter og i forhold til det danske samfund. Det udspringer af to grundlæggende faktorer:

- Den politiske omvæltning den 30. april 1975.
- Den traditionelle, vietnamesiske tankegang og kultur.

Den vietnamesiske forfatterforening i diaspora, en paraplyforening med International P.E.N., holdt sit 5. møde i Little Saigon, California. Min far, (først til højre i panelet), er foreningsformand.

Der er forskellige måder at holde møde med hinanden på. Her er en forsamling kombineret med mad og underholdning. Den siddende musiker med det traditionel vietnamesiske stregeinstrument.

Min fremsynede mor (nr. 3 fra højre) sidder midt i kaffepausen med andre vietnamesiske kursister i danskursus. Det var november 1975 – tre måneder efter ankomsten til Danmark. I dag kender min mor godt forskel på "at bolle" og "at ælte".

Den politiske omvæltning den 30. april 1975

Som før omtalt er det første gang i den lange vietnamesiske historie, at en stor del af landets befolkning flygter ud af landet. Det er folk, som har en politisk overbevisning om, at kommunismen er en ideel

ideologi, så længe den ikke bliver forvaltet af en gruppe sultne bønder. Det er bevist med Berlinmurens fald; den sovjetiske kommunistes kollaps ... Folk med vidt forskellig baggrund. De er nødt til at finde sammen. For det første for at slikke sårene og holde fast i

den fælles overbevisning. For det andet for at støtte hinanden moralsk i det nye land. Der er blevet udvekslet nyheder om de uheldige soldaterkammerater, deres skæbner i opdragelseslejre; om venner, familier; om andre vietnamesiske flygtningesamfund spredt over hele verden. Nogle flytter siden hen videre til USA eller andre vestlige lande, som tilsyneladende giver en større politisk arena. De tilbageblivende i Danmark arbejder videre med deres netværk. Det eksisterer den dag i dag. Der bliver holdt mindet dag hvert år den 30. april, hvor det gamle sydvietnamesiske flag bliver taget frem fra mørket.

Den traditionelle, vietnamesiske tankegang, kultur og religion

Det er ikke kun politisk snak det hele. Der er så meget andet at snakke med hinanden om, i det nye land. Alting er anderledes. Lige fra mennesker, sprog, mad, kultur til klima. Vi griner af hinandens sprogmisforståelse og kulturelle forskelligheder. På den måde bliver kløften mellem mennesker ikke så stor. Vi snakker stadigvæk om den gang min mor skulle møde min søsters nye danske ven. Traditionen tro var min mors madkunst blevet udfoldet også den dag. Heldigvis interesserede venen sig for asiatisk madlavning, så han kunne tale med min mor om det. På et tidspunkt kom de ind på ligestillingsemner – min mor er en meget fremsynet kvinde – og hun beklagede sig over, at min far ikke hjalp til i køkkenet ligesom danske mænd. Mens hun var ved at røre dej, spurgte den håbefulde svigersøn, om den fremtidige svigerfar kunne lave dette, selvom han ikke hjalp til i køkkenet. Opgivende svarede min mor: "Nej, nej. Han er ikke så god til at bolle!" ... Hun havde endnu ikke lært ordet "ælte" på det tidspunkt.

Efter 28 år griner vi stadig af mange af de sproglige finurligheder, når vi endelig kan finde tid til at være sammen. Vores hverdag

Min far (til højre) var på besøg i et "forfædre" bedehus i USA. Her var der bønnesalme og gamle lærdomsskrift på alteret.

er for længst etableret for mange af os. Den ligner til forveksling danskernes. Vi har fået uddannelse, arbejde, familie, i den rækkefølge. Vi har travlt med alt det, der skal nås for at leve et liv med to forskellige kulturer. Til hverdag bliver vores energi mobiliseret til at blive assimileret på arbejdet eller i skolen. Vores sanser bombarderes med danske indtryk, så vores vietnamesiske indre får lov til at folde sig ud gennem private fester, kulturelle arrangementer, religiøs højtid. Der kan vi være os selv. Det er bare så dejligt at være sammen med nogen, der ser ud som os: sort hår, flad næse, små størrelser. Vi taler samme sprog, synger de samme sange – selvom mange af os taler så elendigt vietnamesisk, at det næsten er løgn – men det giver en følelse af at høre til. Selvfølgelig er vi ikke anderledes end andre folkefærd,

så udelukkelse eksisterer også hos vietnameserne. Men det taler vi ikke om her.

Vi holder os ikke kun til vietnamesere. Omgangskredsen med danskere bliver efterhånden stor om ikke endnu større for nogle af os, som er dansk gift. Det generelle indtryk, som danskerne har af os, er ret ens: "... vietnameserne lever stille og roligt her ... I er flittige... Man hører ikke så meget om jer..." det er meget flatterende for os at høre, indtil danskerne får et tættere kendskab til vietnamesiske kvinders temperament eller beslutsomhed – positivt ment. Så vil piben få en anden lyd. Det skal opleves live!

Mange danskere tror, at der er tre trossamfund i Vietnam: buddhisme, katolicisme og protestantisme. I virkeligheden udgør disse kun 20% af den vietnamesiske befolkning, hvor resten tilhører

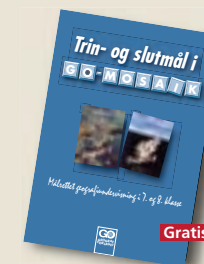
"forfædreligion". Afdøde forfædre, historiske helte og heltinder, familiemedlemmer tilbedes. I Danmark oplever man, at vietnamesere møder talstærkt op i kirken til katolske højtider, f.eks. jul, påske, kommunion (katolsk ritual der kan sammenlignes med den protestantiske konfirmation). Salmer bliver sunget højlydt, der bliver deltaget glædefuldt på lige fod med andre kirkegængere. Men hvis man spørger mange af dem, om de er troende, er svaret nej, og de er ikke katolikker.

Hvordan kan det være? For vietnameserne er religionen noget, man oplever sammen med familie og venner. Især når der skal fejres højtid, skal der festes sammen med dem, man kan lide. Man skelner ikke mellem hinduistens religiøse baggrund. Når katolikkerne omtales mest her, er det fordi den katolske kirke i Danmark har et organiseret apparat bag sig. Tager man til Tyskland, ses der mange flere vietnamesiske buddhister til forskellige højtider, fordi den buddhistiske gruppe er stor der. Det har altid været en tradition for vietnameserne at deltage på kryds og tværs af religiøse højtider, uanset man bor i Vietnam eller i Danmark. I et buddhisttempel tilbedes ikke kun Buddha og buddhistiske disciple, men også andre vietnamesiske filosoffer og lærere... eller på et katolsk alter er der også billede af de afdøde familiemedlemmer ved siden af Jesus og Jomfru Maria-figurerne. Troende vietnamesere er ikke fanatikere. Religionen er blevet tilpasset det vietnamesiske dagligliv og kultur.

Vân-Khanh Dang
Håndarbejds lærer, pædagog, tolk og oversætter.
Høje-Taastrup

Alle fotos af forfatteren.

GEOGRAFI

GO-MOSAIK

Til alle brugere af
Geografi 7 og 8, GO-MOSAIK
Gratis hæfte om nye trin- og slutmål

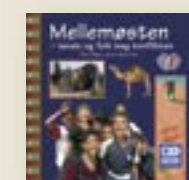
Til august får alle skoler tilsendt et gratis hæfte, der viser hvordan du gennem arbejdet med Geografi 7 og 8 opfylder de nye krav til geografundervisningen. Hæftet er et godt supplement til systemets grundige lærerhåndbøger og den omfattende netjeneste.

Nyhed

Nyhed

GO-GLOBAL

Moderne regionalgeografisk undervisningsmateriale, der inte

De omfattende netjenester er en del af GOs Basisabonnement, som også omfatter Geografi 7 og 8 og NetAtlas.

Besløgterne til gennemsyn

GO-ATLAS

Nyhed

Atlasøvelser m.
løsningshæfte

– det opdaterede

– det billige

– det store

– det historiske

Bestil bøgerne til gennemsyn!

Medlemmer af GEOGRAFFORBUNDET får 20% på vore undervisningsbøger ved direkte køb fra forlaget
Bestil og få vejledning: 6344 1683
Webbutik og Netjenester: www.geografforlaget.dk
Mail: go@geografforlaget.dk

Fagkonsulenten orienterer

1. december 2003 tiltrådte jeg som Undervisningsministeriets fagkonsulent for fagene biologi, geografi og natur/teknik. Det er en utrolig spændende periode at have startet sin ansættelse i. Det er lang tid siden, der har været så megen fokus på naturfagene.

Der er netop udkommet nye faghæfter for stort set alle skolens fag. Dette gælder dog ikke geografi, da regeringen har fremsat forslag om at gøre geografi til prøvefag. Det er lovforslag 154. (L 154 - se hvor langt forslaget er kommet på www.uvm.dk: Fra Folketinget - Lovforslag under behandling - Af ministeren . Ikke vedtagne/vedtagne). Hensigten med lovforslaget er, at geografi bliver en del af den naturfaglige prøve, der består af en mundtlig prøve i både fysik/kemi, biologi og geografi. Samtidig skal der afholdes skriftlig prøve i hvert af de tre fag. En konsekvens af lovforslaget bliver, at de afsatte timer til geografiundervisningen fordeles over 7.-9. årgang.

Det er vedtaget, at der skal være en fælles prøve for biologi og fysik/kemi fra sommeren 2006.

Med vedtagelsen af lovforslaget bliver geografi en del af den fælles prøve fra sommeren 2007. Det vil sige det gælder første gang for de elever, der starter i 7. klasse efter dette års sommerferie.

Men en lovændring gør det ikke alene. Lærerne ude i folkeskolen skal være parate til de ændringer, der sker, når en lovændring bliver vedtaget. Derfor var min forgænger som fagkonsulent for biologi, Eigil Larsen, med til at formulere det afsnit under "En Skole i Bevægelse", der drejer sig om "Udvikling af naturfag", (<http://us.uvm.dk/grundskole/folkeskolen/enskoleibevagelse/naturfag/?menuid=1007>) der rummer tre muligheder for at være med i det forberedende og vejledende arbejde.

Der er skoler, som har søgt og fået bevilget midler til arbejde med "Naturfaglærerne i samarbejde". Det drejer sig både om samarbejde mellem lærerne, indhold i undervisningen, arbejds- og evalueringsformer og faglig pædagogisk udvikling. Alt sammen i folkeskolens overbygning.

Der er lærere, som er med til at indsamle gode erfaringer og udarbejde idekatalog om udvikling og

udnyttelse af lærerkompetencer indenfor naturfag.

Der er lærere, som er med i afprøvning af og udarbejdelse af idekatalog om evaluering og evalueringsformer i natur/teknik.

Jeg skal i det kommende år arbejde med de forskellige ovennævnte punkter og deltage i formidlingen af de resultater, som de forskellige skoler og lærere når frem til.

Samtidig med arbejdet under "Udvikling af naturfag" er der skoler, der laver forsøg med forskellige prøveformer til den fælles mundtlige prøve og de skriftlige prøver. Så kan der i foråret 2005 nedsættes en opgavekommission, der skal udarbejde de første opgaver, som passer til de valgte prøveformer.

Der er således mange tiltag omkring naturfagernes situation i folkeskolen. Følg situationen på www.uvm.dk, se under fagkonsulenten på geografi og biologi på skolekom eller spørg direkte på e-mail: Henrik.Norregaard@uvm.dk

*Henrik Norregaard
Fagkonsulent for biologi, geografi og natur/teknik*

Kursusudvalgets ekskursions- og kursusprogram

Dato	Ekskursion / Kursus	Kontaktpersoner	Omtale
Uge 26 2004	Oplev Det Sydfynske Øhav på cykel	Henrik Nørregård	GO 5-2003
Uge 31 2004	Hviderusland	Henrik Nørregård	GO 1-2004
Uge 42 2004	Pariserbækkenet	Mogens Winther	GO 1-2004
23.-25. sept. 2004	Geograf-Weekend '04: »Det multikulturelle København«	Kursusudvalget	GO 3-2004
Påske 2005	Kenya	Lise Rosenberg	GO 4-2004
Uge 28-30 2005	Hawaii	Leo Kristensen	GO 2-2004
Sommer 2005	Grønland	Leif Tang Lassen	
September 2005	Geograf-Weekend '05	Kursusudvalget	GO 3-2005
Uge 42 2005	Sardinien	Mogens Winther	GO 1-2005

Regionalerne på Bornholm inviterer til følgende arrangementer i regi af NaturUng:

Helligdomsklipperne og Sorte Gryde

Fra bornholmerpladsen går vi på opdagelse i klippeskoven og ender nede ved Sorte Gryde. Her har vi sat lys op inde i grotten. Hvorfor hedder det "Helligdomsklipperne"? Tør du se grotteedderkoppen i øjnene? Og er der mon flere flagermus i grotten? Kom og få svarene, hvis du tør...

Dag: 12. juni 2004
Tid: Kl. 14.00
Mødested: Bornholmerpladsen
Turleder: Thomas Guldbæk, Naturhistorisk Forening og Martin Holm, Bornholms Stenklub

Madpakketur til Nexø sydstrand

Vi vil fra fugletårnet se på de ænder og vadefugle, der har slået sig ned ved kysten for at finde føde. Desuden går vi en tur i området, hvor der er mulighed for at se mange småfugle. Tag madpakke og noget at drikke med.

Dag: 15. august 2004
Tid: Kl. 17.00 til ca. 19.30
Mødested: Nexø sydstrand ved fugletårnet
Turleder: Hanne Tøttrup og Lis Clemmensen, DOF

Kaos i Paradis

En "Kaostur" er en tur, hvor alt kan ske. Som udgangspunkt ser vi på jernalderen i Paradisbakkerne og leder efter svampe i skovbunden. – Måske laver vi lidt svampemad over bål eller blus. – Måske snitter vi lidt "naturkunst". Medbring dolk og kurv.

Dag: 4. september 2004
Tid: Kl. 14.00
Mødested: P-plads ved Gamleborg i Paradisbakkerne, Slamrebergvej
Turleder: Thomas Guldbæk, Naturhistorisk Forening og Tove Skovgård, Svampevennerne

Gummistøvletur ved Kobbæ

Vi trasker fra åens udløb op til Stavehøl-vandfaldet. På turen i Bornholms måske vildeste sprækkedal ser vi bla. efter svampe, vandstær og ynglelystne ørreder. – Hvem ved hvad vi finder?

Dag: 31. oktober 2004
Tid: Kl. 10.00
Mødested: Kobbæens udløb, ca. 1,5 km øst for Gudhjem
Turleder: Thomas Guldbæk, Naturhistorisk Forening og Tove Skovgård, Svampevennerne

Naturværksted

Hvad skete der i NaturUng i 2004 og hvad synes du, der skal ske i 2005?

Foruden at se frem og tilbage i "naturkalenderen" vil der være mulighed for forskellige aktiviteter. Ligeledes er der mulighed for at se stenklubbens spændende samlinger af bjergarter.

Dag: 22. november 2004
Tid: Kl. 18.30
Mødested: Bornholms Stenklub i kælderens på Østre Skole, Rønne
Turleder: Bornholms Stenklub, Naturhistorisk Forening, DOF og Svampevennerne.

NaturUng er en gruppe af medlemmer fra Bornholms forskellige naturforeninger, som laver arrangementer for børn, unge og deres forældre. Håbet med NaturUng er at få Bornholms ungdom til at interessere sig for naturen og miljøet. Geografiforbundet er repræsenteret i styregruppen ved regional Jens Rehfeld Kofoed.

POST

B

PP

DANMARK

Magasinpost

Afs.: Geografforbundets Sekretariat · Rugårdsvej 55 · 5000 Odense C – Returneres ved varig adresseændring

